

HÍRADÓ

XXVII. ÉVFOLYAM, 38. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1983. SZEPTEMBER 17.

AZ ELMÚLT HÉT

A FEHÉR HÁZ ILLETÉKESEI — washingtoni lapjelentések szerint — hivatalosan közölték amerikai újságrókkal: Reagan elnök tanácsadói javaslatára hozzájárult ahhoz, hogy a haditengerészeti légierő egységei, a tengerészgyalogyság kérésére — az eddig szükséges külön engedély nélkül — légi csapatokat mérhessenek libanoni célpontokra. Az amerikai bombázók a libanoni partközeli álló Eisenhower repülőgép-anyahajón állnak bevetésre készen. Közben ugyancsak partközeli érkezett szállítóhajókra a több mint kétezer főnyi megerősítő kontingens, továbbá a Tarawa helikopter-anyahajó, fedélzetén harci helikopterekkel, függőlegesen fel- és leszálló vadászbombázókkal, és elindult a mediterrán térség felé a New Jersey csatahajó.

Fehérházi tisztségviselők közölték: az elnöki döntés „figyelmeztetés, hogy az Egyesült Államok kész tűzerejének további eskalációjára Libanonban”. A kormányzat vezető tisztségviselői azt mondták, hogy ez a figyelmeztetés elsősorban Szíriának szól: megszaporozták a kirívóan éles támadások Damaszkusz ellen, amely nem engedett az Egyesült Államok diplomáciai nyomásának.

Az NBC és a CBS televízió egybehangzó jelentése szerint a széles körben eskalációs jellegűnek tekintett új döntés az eddigénél nagyobb mértékben kielezte a kormánykörökön belüli ellentéteket. E két tévéadónak nyilatkozva a Fehér Ház illetékesei megerősítették: Robert McFarlane, az elnök különleges közel-keleti megbízottja azt javasolta, hogy a szíriai vonalak mögötti terület ellen rendelkezjenek az szisztematikus légitámadásokat — ezt többen elleneztek.

George McGovern, aki 1972-ben a demokrata párt hivatalos elnökjelöltje volt Richard Nixonnal szemben, újraindulási szándékát bejelentve megállapította: Libanonban az Egyesült Államok fokról fokra belesodródik a háborúba.

LEGKEVESEBB HŰSZ EMBERT GYILKOLTAK MEG a karhatalmi alakulatok Chilében. Az ország „feketé napján” — a katonai junta hatalomra kerülésének tizedik évfordulóján — elemi erejű megmozdulások robbantak ki Santiagóban és a többi nagyvárosban. A biztonsági egységek a tüntetőkre lőttek, és a külvárosokban lakóházakra adtak le sortűzeket.

A megmozdulások akkor kezdődtek, amikor a Demokrátikus Szövetség nevű polgári ellenzék — ezúttal a kommunista pártot is magában foglaló Demokratikus Népi Mozgalommal szövetségben — meghirdette az ötödik országos tiltakozási napokat. Csúpan a megmozdulások első napján a karhatalmi egységek nyolc tüntetőt lőttek agyon, mintegy százat megsebesítettek, ezer embert őrizetbe vettek.

A legkevesebb megmozdulásokat a fővárostól ötszáz kilométerre délre fekvő Concepciónból jelentették. Itt a kivezényelt rendőrség és katonaság három tüntetőt ölt meg. Robbanásig feszült a helyzet Santiago de Chile szegénynegyedeiben. A munkaképes lakosság fele ezekben a városrészekben munkanélküli, leírhatatlan a nyomor és az elkeseredettség. A külvárosiak barikádokkal zárták le a peremkerületekbe vezető utakat, és mögülnük védekeztek a rohamozó karhatalmi egységekkel szemben. A rendőrség és katonaság golyószórókkal és gépfegyverekkel lőtte a lakosok bádögviskóit, asszonyokat és gyermekeket gyilkolva meg. A junta által cenzúrázott jelentés szerint ebben a városrészben három ember vesztette életét, húszan megsebesültek.

A JUNTA BELBIZTONSÁGI KÉRDÉSEKKEL foglalkozó vezérkara tanácskozott a kialakult helyzetről. Új biztonsági rendszabályokat fogadtak el a megmozdulások elfojtására. Ezek tartalmát nem közölték.

A polgári pártok képviselői keményen bírálták Pinochet „évfordulós” beszédét, amelyben a tábornok leszögezte, hogy nem hajlandó lemondani, és kiméretlen intézkedésekkel fenyegette meg az ellenzékét. A Demokratikus Szövetség közleménye hangsúlyozta: a junta hajlíthatatlanságának következményeként áthidalhatatlan ellentétek keletkeznek a társadalom különböző rétegei között, ami egyre nehezebbé teszi a súlyos válság békés megoldását. A chilei ellenzék számos vezetője azt a véleményét hangoztatta, hogy az ország a polgárháború felé sodródik.

AZ ENSZ LEGSÜRGETŐBB FELADATA változatlanul az, hogy a leszerelés révén megóvja a világ békéjét és a nemzetközi biztonságot. Ez a fő mondanivalója annak a beszámolóknak, amelyet Javier Pérez de Cuellar főtitkár munkaokmányként terjeszt az ENSZ-közyűlés 38. ülészaka elé.

A New Yorkban közzétett harmincoldalas beszámoló a többi között megállapítja: működőképes nemzetközi biztonsági rendszer létrehozása fontos lépést jelentene az egész világra kiterjedő leszerelés felé. A világszervezet összes tagállamának együttműködését elébe kell helyezni minden más érdeknek.

Az atomháború megakadályozása továbbra is korunk legnagyobb feladata — hangsúlyozza az ENSZ-főtitkár beszámolója, és hozzáfűzi: — Tekintettel arra, hogy folytatódik a fegyverkezési verseny, döntő jelentősége van a hadászati és a közepes hatótávolságú nukleáris fegyverek csökkentéséről folyó tárgyalásoknak. A megbeszélések kudarca nagymértékben kiterjesztené a fegyverkezést, és növelné a bizonytalanságot az egész világon.

Pérez de Cuellar kéri a világszervezetet: minél hamarabb kezdjen átfogó tárgyalásokat a világúr békés célú felhasználásáról.

Osztrák ósz

Folyamatosság és megújulás

Nehéz dolog-e Bruno Kreisky utódjának lenni? — kérdezték az amerikai Newsweek hírmagazin tudósítói július közepén dr. Fred Sinowatztól, az Osztrák Köztársaság akkor „kéthónapos” kancellárjától.

Az eredetileg testnevelő tanárnak készült, majd germanisztikát és történelmet tanult szocialista párti politikus bölcs választ adott, amely szerint: ebben az esetben nem arról van szó, hogy ki ugrik messzebbre, Kreisky vagy Sinowatz? „Ha szabad párhuzamot vonnom a síugrással — mondotta —, mi más-más hegyről ugrunk, mert a politikai helyzet megváltozott azóta, hogy Kreisky volt a kormányfő. 1970-ben, amikor Kreisky kancellár lett, Ausztriában számottevő volt a gazdasági virágzás időszaka volt az, a foglalkoztatási ráta emelkedett... Ma viszont konzervatívabb szellem uralkodik az emberek körében. Egy politikai és egy gazdasági világváltság kellős közepén vagyunk. Nem könnyű dolog Kreisky után kancellárnak lenni, de minden bizonnyal könnyebb, mint egy olyan kancellár után, aki másféle politikát követett.”

Sugallja a folyamatosságot a május 24-én hivatalba lépett osztrák kancellár válasza: nem fog az elődjétől eltérő politikát folytatni. Ezt erősítette meg minapi nyilatkozata is, amelyet a bécsi Kurierek adott: külpolitikai területen elődje nyomdokain akar haladni, és megkülönböztetett jelentőséget tulajdonít az ország szomszédaihoz, s köztük Magyarországhoz fűződő kapcsolatainak. Itt jelentette ki Sinowatz, hogy kormányfőként először a szomszédokhoz — Svájcba, Jugoszláviába és Magyarországra — utazik. Fontosnak nevezte Ausztria és szomszédai jó együttműködését azért is, hogy nemzetközi érvényű példát mutassanak. Erre pedig, tekintettel a meglehetősen kieleződött világpolitikai helyzetre, ugyancsak nagy szükség van.

A piros-kék koalíciónak, ahogyan az áprilisi választások következtében alakult szocialista-szabadság párti kormányt nevezik, külpolitikai kérdésekben (szinte biztosra vehető) nem lesznek belső ellentétei. Az ország külpolitikája, Ausztria szilárd semlegessége nem képezte részét a választási csatározásoknak, pártközi vitáknak.

Annál nagyobb tét volt (és maradt napjainkra is!) a gazdaságpolitika. A Kreisky vezette Osztrák Szocialista Párt az országban évtizedekig nem tapasztalt munkanélküliség visszaszorítását célzó, szükségsszerű, de népszerűtlen gazdasági intézkedéstervezte — miként az ellenzéki Osztrák Néppárt (ÖVP) nevezi: a Mallorca-csomag — kétségtelenül hozzájárult az abszolút többség elvesztéséhez. (Bruno Kreisky kedvelt pihenőhelye Palma de Mallorca; a csomagtervet is ott dolgozta ki Herbert Salcher ma is hivatalban levő pénzügyminiszterrel.)

A csomagot főbontván kiderült, hogy a szocialisták 20 százalékos adóval akarják sújtani a nagy összegű bankbetétek kamatait, és ugyancsak megadóztatnák (jobban, mint eddig) a 13. és a 14. havi béreket, azokat a jutalmakat, amelyeket karácsony táján és a nyári szabadság kivételekor

kapnak a munkások és az alkalmazottak. A szocialistáknak öt parlamenti helyükbe került ez a tervezet az április 24-i választáskor. Az igazsághoz tartozik, hogy az SPÖ-ben sem talált egyértelmű helyeslére a Mallorca-csomag, főként a szociális vívmányok és kedvezmények megnyirbálására vonatkozó része.

Nyílt titok, hogy — miként évek óta — ezen az ószön is tetemes hiánnyal számolva állítják össze a következő évre szóló költségvetést. A pénzügyminiszter 74 milliárd schillinges (176 milliárd forint!) deficitet említ, a szakértők ezt legalább 20 milliárdal többre teszik. Kemény parlamenti, pártközi viták várhatók a törvényhozási ülészek megkezdése után Bécsben arról, hogy milyen módon és mennyi idő alatt gyógvítsák meg a népgazdaságot?

Már a Sinowatz-Steger-kormány programjának előterjesztésekor is nagy hangsúlyt kapott a körültekintő takarékoság. Az osztrák sajtó egész nyáron át melegen tartotta ezt a témát, különös tekintettel az öt évvel ezelőtt nyolcmilliárd schillinges beruházással készült, de a népszavazás nyomására azonnal „nyugdíjba helyezték” zwentendorfi atomerőműre. Néhány hónappal ezelőtt Anton Benya, az Ausztriában rendkívüli tekintélynek és befolyásnak örvendő szakszervezeti szövetség elnöke még elzárkózott attól, hogy véleményét mondjon az atomerőmű ügyében. A napokban azonban — Leopold Wagnerrel, a karintiai tartományi kormány elnökével együtt — kijelentette: egy újabb népszavazás más eredménnyel járna ma, mint 1978-ban. A nem működő zwentendorfi atomerőmű állagának megővése évente mintegy 60 millió schillinget emel ki az állam pénztárcájából. Ausztriának viszont a jelenleginél több elektromos energiára van szüksége. Tervebe vették, hogy Hainburgnál erőművet építenek a Dunán. Ennek halatán a környezetvédők országos tiltakozási kamoányt szerveztek. A szocialisták kormányzóitára, az Osztrák Szabadság Párt ma már nem ellenezné a népszavazást az atomerőműről. Mi több, az ellenzéki néppárt energiaügyi szóvivője, Fritz König is kijelentette: az ÖVP is elképzelhetőnek tartja, hogy újból kikerjék a lakosság véleményét.

Az ellenzék vezérével, Alois Mock néppárti elnökkel jó léghőz beszélgetést folytatott Sinowatz kancellár — derül ki a Die Presse tudósításából. A figyelmet keltő megbeszélés középpontjában az államosított iparnak nyújtandó hitel nagysága, a költségvetési hiány csökkentése és a fiatalok elhelyezkedése állt. Számítások szerint legalább 30 milliárd schillingre volna szükség a 114 ezer dolgozót foglalkoztató, államosított ipar szanálására. A néppárti elnök a kancelláriát elhagyva kijelentette: 15 milliárdos takarékosági javaslattal álltunk elő. Norbert Steger alkancellár azonban 20 milliárddal kívánja csökkenteni a költségvetési hiányt. Jó lenne tudni, hogy miként?

A rövidesen összeülő parlament vitáiból talán ez is kiderül.

Nem merültek ki az enyhülés tartalékai

A szovjet fővárosban pozitív eredményként értékelik a madridi találkozó sikeres befejezését, a tanácskozás minden résztvevője számára elfogadható zárodokumentum aláírását.

A Szovjetunió már a három évvel ezelőtt kezdődött találkozó megnyitása előtt hangsúlyozta, hogy a madridi értekezlet legfontosabb feladata a Helsinkiben megkezdett folyamat továbbvitele, az enyhülési politika folytatása, a lehetőségek szerint konkrét, elsősorban a katonai enyhülésre vonatkozó intézkedések elfogadásával. A szovjet fővárosban most felhívják rá a figyelmet, hogy a találkozó végeredményben betöltötte feladatát, még ha az eredményességét mindenáron csökkenteni akaró, a munkát hátráltató Egyesült Államok és néhány nyugati szövetségese hibájából nem is hozta meg minden téren a várt eredményt. Igazolta, hogy minden ellentétes állítással szemben, az enyhülés tartalékai még távolról sem merültek ki, s a helsinki tanácskozással elkezdődött folyamat továbbra is életképes.

Ez pedig — s erre külön is utalnak az első szovjet elemzések — a jelenlegi, továbbra is feszült

gektől terhes nemzetközi helyzetben nem is kevés. Madrid bebizonyította, hogy az európai országok, ha megvan hozzá a kellő akarat, minden ellentétük mellett is el tudnak jutni a mindannyiunk érdekét szolgáló megállapodáshoz. Ennek a példának pedig különösen nagy ereje van most, amikor a NATO az amerikai rakéták nyugat-európai telepítésére készülődik, s egy másik fontos tárgyalási fórumon, a közép-európai haderők és fegyverzetek csökkentéséről folytatott bécsi tárgyalásokon egyelőre semmiféle előrehaladás jele sem tapasztalható.

A szovjet kommentárok szerint még egy tanulsággal szolgált a madridi találkozó. Bebizonyította, hogy az enyhülés folytatásának vágya már kitörőhatalmenül bevésődött az európai emberek tudatába. Ezért még e folyamat ellenzői, például az Egyesült Államok is, csak a tanácskozás munkájának akadályozásáig, a zárodokumentum elfogadásának megnehezítéséig merészkedett. A súlyos politikai hitelvesztés, a nyílt lelepleződés veszélye miatt senki sem merne vállalni, hogy kudarca kárhoztassa a tanácskozást.

A szovjet szakszervezetek a békéért

A szovjet szakszervezetek a békeharcban való részvételéről tartott sajtóértekezlet Moszkvában Alekszandr Szubbotyin, a Szovjet Szakszervezetek Központi Tanácsának titkára.

Részletesen szolt arról, hogy a szovjet szakszervezetek országon belül, a szovjet dolgozók mozgósításával és szélesebb körű nemzetközi kapcsolataikat is felhasználva, minden megtesznek a béke megvédéséért, a háborús veszély elhárításáért, a békés nemzetközi együttműködésért vívott küzdelem sikere érdekében.

Szubbotyin kitért arra, hogy a dolgozó emberek mindig elenségei voltak a háborúnak,

amelynek legnagyobb terhel az ő vállukra nehezdednek. Ez ad lehetőséget arra, hogy a szovjet szakszervezetek a béke megvédése érdekében sikeresen együttműködjenek még olyan, nyugati szakszervezetekkel is, amelyek a nemzetközi kérdések jó részének megítélésében tőle eltérő nézeteket vallanak, de egyetértéssel abban, hogy mindenképpen elejét kell venni a háborús veszély fokozódásának. E cél elérésének egyik hathatós eszköze a fegyverkezési hajszá elleni tiltakozó mozgalom, a közvélemény mozgósítása, s ezt szolgálják a nemzetközi szervezésben megtartott béke-menetek, békeforumok.

LIBANON

Az Arab Liga párbeszédet sürget

Valid Dzsumber, a libanoni Haladó Szocialista Párt főtitkára sürgette az arab országokat, hogy „határozottan támogatják az arab haza létét fenyegető újabb hadjáratat.

A szíriai-szaúdi-drúz tervezet támogatását sürgette az arab országoktól Sedli Klibi, az Arab Liga főtitkára Tunisban. A szervezet tanácsának ülészaka megnyitva Klibi ar-

ra hívta fel a libanoni konfliktusban érintett feleket, hogy vegyék fel ismét a párbeszéd fonalát és tegyenek lépéseket az országban uralkodó helyzet orvoslására. A Reuter brit hírügynökség szerint megfigyelők Klibi megnyilatkozását úgy minősítik, mint részleges választ arra a líbiai és szíriai követelésre, hogy az Arab Liga szervezzen bojkottot Libanonnal szemben, amiért különalkut kötött Izraellel.

A holland parlament támogatja az új szovjet javaslatokat

A holland parlament pozitívan választott arra az indítványra, amelyet Jurij Andropov, az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnökségének elnöke, a Pravda számára adott nyilatkozatában terjesztett elő. A Demokraták—66 Párt által benyújtott, többségi szavazattal elfogadott, de nem kötelező erejű határozati javaslat sürgeti a holland kormányt: szólítsa fel Washigtont arra, hogy a genfi szovjet-ameri-

kal tárgyalásokon — a szovjet kormány javaslatának megfelelően — vegye figyelembe a brit és francia közepes hatótávolságú rakétákat is.

Bár a holland koalíciós kormány szerint a szovjet javaslat elfogadhatatlan, a vitában Hans van den Broek külügyminiszter kijelentette: „Egyetértek azzal, hogy a brit és a francia rakétákat valamilyen módon, valamilyen körülmények között számításba.”

Papi felhívás

Európa 19 országának katolikus, pravoszláv és protestáns papjai, illetve világi vezetői minden jóakarató embert fel-szólítanak arra, hogy tegyen fokozott erőfeszítéseket a leszerelés, az enyhülés és a béke megerősítése érdekében.

Az értekezleten egyhangúan elfogadott nyilatkozat kimondja: az egyházaknak szembe kell helyezkedniük minden olyan tevékenységgel, amely más emberekkel és népekkel szemben ellenségességet szít.

BONN

Elutasító határozat

Az ellenzéki Német Szociáldemokrata Párt baden-württembergi tartományi szervezete kongresszusán határozatban utasította el az amerikai rakéták tervezett NSZK-beli telepítését. A 3200 küldöttből 319 szavazott az elutasítás mellett, s mindössze egy küldött tartózkodott.

A határozat ezenkívül azt is kimondja, hogy a baden-württembergi szociáldemokraták ellenállást fognak tanúsítani a telepítéssel szemben.

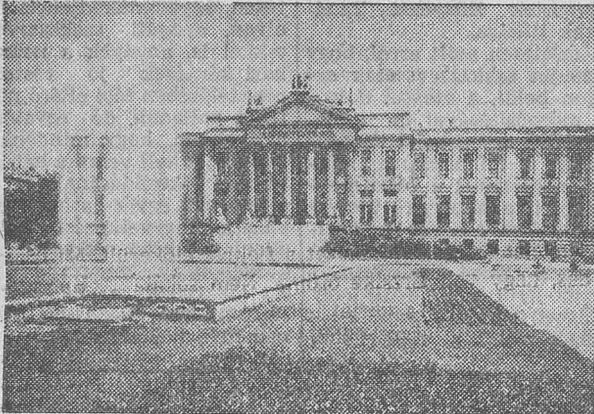
MEGYÉRŐL MEGYÉRE

ÉRTÉKŐRZÉS, ÉRTÉKTEREMTÉS

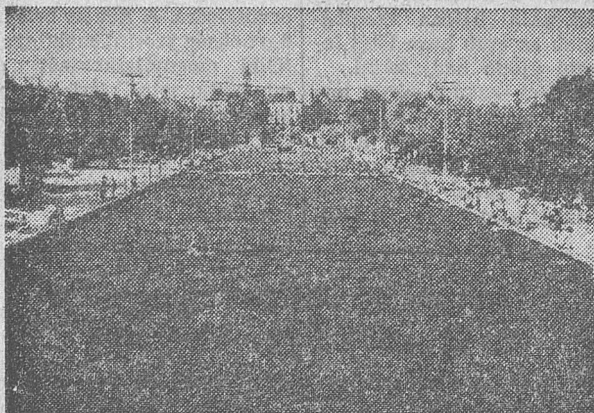
Csongrád megye

Az Alföld legmélyebb pontja a 14 négyzetkilométer kiterjedésű Fehér-tó. A vándorló vízi és szállómadarak gyülekezőhelyeként vált ismertté. Itt eddig 248 madárfajt figyeltek meg. Az egyik törésben lévő szigeten Közép-Európa legnagyobb sirálytelepe alakult ki.

Szeged szellemi életében nagy szerepet játszik az 1896-ban épült Közművelődési Palota. Itt működik az 550 000 kötetes Somogyi Könyvtár és a Móra Ferenc Múzeum. Kiállításai bemutatják a Csongrád megyei parasztbútorokat és -viseleteket, a kovács- és lakatosmesterek legszebb munkáit, a környék gazdag leletanyagát. Móra emlékszobája a nagy szegedi írónak állít emléket.

Hódmezővásárhely az artézi kutak városa; az elsőt 1880 körül fúrták, s ma kétszáznál több szolgálja a lakosság vízellátását. A strandfürdő 43 fokos, a kórház pedig 66 Celsius-fokos hévizet kap.

A szentesi Koszta József Múzeum régészeti és néprajzi szempontból elsősorban szakmai és tudományos intézmény, de a város életében a közművelődési szerepe is jelentős. A lakosság részére kerámiastúdiót indított, ahol a szakelődásokon kívül gyakorlati foglalkozásokon is részt vesznek a tagok.

U. G.

Sebészet mikroszkóppal

Harmincéves az ország első plasztikai sebészeti osztálya. Ez alkalomból a Péterfy Sándor utcai kórházban dr. Kartik Ilona osztályvezető főorvost és egyik munkatársát, dr. Takács Lászlót a helyreállító műtétek területén tapasztalható fejlődéséről kérdeztük.

— Még a plasztikai sebészet alapvető módszere, a szövethímél eljárás is sokat változott — mondták. — Ma már mikrotechnikával, hajszálkönyűvel, speciális fonalakkal, finom műszerekkel, operációs mikroszkóp alatt dolgozunk. Ez igen fontos, mert a kézen például kis területen nagyon zsúfoltan 206 olyan ideg, ér, izom található, amely adott esetben helyreállításra szorul. Itt minden apró részletet látni és kímélni kell a sebésznek. Ehhez nyújt segítséget a mikroszkóp, és az a módszer, amellyel az alkaron mintegy két órán át vértelen körülmények között végezhető a műtét.

— Más újdonságok?

— Korábban az idegeket durván összevarrták, és a siker sokszor a szerencsén múlott. A lassan, korlátozottan mozgatható kézzel aztán könnyen baj történhetett ismét. A baleset sokszor balesetet szült. Ma arra törekszünk, hogy semmit se bízunk a véletlenre. Az idegeket kötegenként varrjuk össze, egy-egy öltés kerül ezek mindegyikére. Régen, ha kéz- vagy lábsérülés esetén zsírral alapárnázott bőrt kellett pótolni, azt az úgynevezett vándorlebenyek-

kel tették. Olykor egy évbe is beletelt, 6-8 műtéttől állt a helyreállítás. Ma, hála a mikrosebészetnek, a pótlást szabad lebeenyekkel is végezhetjük, egyetlen beavatkozással, s akár már két hét múltán otthon lehet a beteg.

— Ujji visszavarrás?

— Bizonyos esetekben, 6-8 órás műtéttel technikailag már ez is megoldható. A baleset körüli ijedségekben nem árt gondolni erre a lehetőségre. Hazánkban mi végeztünk először mikrotechnikával ujji visszavarrást. E műtétfajta ma még nem túl gyakori, mostanig öt esetünk volt.

— Eddig szinte csak a kéz-sérülésekről beszéltünk...

— A balesetek mintegy 30 százalékában a kéz vagy a kéz is sérül. Tapasztalat: még a szellemi foglalkozásúaknak is a kezével történik baj legkönnyebben. A barkácsoló gépek térhódításával az otthoni balesetek száma növekszik. Ha nem figyelünk, csontokat, az azokat mozgó inakat, érző és mozgó idegeket vágunk át. Figyelmeztető: a sérültek nagy része ivott vagy ittas!

— A gyógyulás műtét után?

— A baleset pillanat műve, de hosszú-hosszú idő, mire a sérült kéz meggyógyul. A megvarrt ideg regenerálódása lassú, naponta 1 milliméter a haladás általában. A kéz kisizmaikat elektromosan kell ingerelni, nehogy elsorvadjanak, mielőtt az ideg ismét „munkaképes” lenne. A betegnek nagy türelemmel kell együttműködni az orvossal.

Az Operaház rekonstrukciója

Eddig valamennyi fontosabb határidőt sikerült megtartani, és a munkák újabb állomásként a napokban megkezdődött az épület homlokzati részének a felújítása is. A nézőtér rekonstrukciójának a nehezén már túl vannak: befejezték a díszítő-, festő-, aranyozómunkákat, és a közel-múltban eltávolították az állványokat is.

(Itt is mindenki pontosan tartotta az ütemet, sőt, a június 30-ra vállalt határidővel szemben már 27-én elkészültek.) A nézőtér jelenleg a padlók lefektetésén és a padokat kialakításán dolgoznak, valamint a szellőzőberendezés szerelése folyik még. Befejződött a páholyok felújítása is, már csak a legfelső burkolat rádolgozása van hátra. Ugyancsak lezárultak a két oldalsó szárny építómesterei munkái:

itt és a pinceterekéknél most a gépészeti szerelések és egyéb szakipari munkák folynak. A tervekhez képest két héttel előbbre járnak a színpadi munkákkal.

A közeljövő legfontosabb feladata a homlokzati munkálatok és a tetőszerkezet teljes felújítása mellett, hogy a téli időszakra már a végleges formájában az épület egészében elkészüljön a fűtési rendszer. A főépítésvezető hangsúlyozta, hogy a csaknem 500 főnyi kivitelezőgárda szívügyének tekintik az itt folyó munkákat, rendszeresen vállalnak szombat-vasárnapi munkát is, és eddig legfeljebb csak napokban kifejezhető eltérés volt az előzetes tervekhez képest. Minden jel arra mutat, hogy nem lesz akadály a 100 éves évfordulón, a megszépült Operaház megnyitásának.

Javítják az idősek ellátását

Új szociális intézmények

Új szociális intézményeket létesítenek és országszerte korszerűsítik a régieket. Az Egészségügyi Minisztérium távlati koncepciója szerint fejlesztik a szociális hálózatot. Fokozatosan csaknem azonos gondozási feltételeket teremtenek minden megyében. Igyekeznek lehetővé tenni, hogy az ezredfordulójáig mintegy 200 ezer idős embert egészségi állapotának, szociális helyzetének s — ahol lehet — életmódjának, egyéni igényeinek megfelelően lássanak el.

Baranya megye több községében rendeznek be olyan otthonot, mint amilyent tavaly Pécsen és Bóly községben nyitottak meg. Ezekben — akárcsak az öregek napközi otthonaiban — társalognak, művelődhetnek a közösségbe vágyó idős emberek. A távol lakók, nehezen közlekedők több napot, egy hetet is eltölthetnek itt. Mágocson és Dunaszekcsón a következő évben, azután Szentlőrincen rendeznek be „hétközi” otthonot. A megye székhelyén lévő pedig az igények szerint bővítik. A napközi otthonok számát is gyarapítják: az idén Abaliget és Dancsházán, jövőre Somogyhárságyon teszik lehetővé az idősek hasznos időtöltését.

A megyebeli üzemek — köztük a Temaforgó mohácsi gyára, a Szigetvári Konzervgyár, a Duna Cipőgyár — segítik az öregek elfoglaltságát. A nyugdíjasoknak 123 lakásos társas-

házat építenek Pécs belvárosában. Itt külön otthonban lakhatnak, étkezhetnek, orvosi ellátásban részesülhetnek az idős emberek. Bóly községbe szintén telepítenek nyugdíjsházat. Korszerű szociális otthon is építenek a megyeszékhelyen, ebben 150, később, az épület bővítése után még egyszer annyi személyt fogadhatnak. Tovább gyarapítják a hivatásos és társadalmi gondozók számát, amely bár több ötszázánál, de nem elegendő.

Csongrád megyében, ahol a százezer nyugdíjas együtöde magányos, némelyik mozgásképtelen, szintén kibővítik a házi szociális ellátás lehetőségeit. Jelenleg több mint 1500 főfoglalkozású, tiszteletdíjas és társadalmi gondozó mintegy 2000 idős ember ellátásáról gondoskodik, nyolcszázak az ebédet is a helyébe viszi. Igyekeznek meghonosítani a szociális ellátás új formáit Szegeden, a város központjához közeli, szép park közelében levő garzonházban több mint 100 idős embernek adtak lakást, kedvezményes ellátást.

Vas megyében, Celldömölkön a jánosházihoz hasonló „hétközi” otthon létesítenek. Acsádon és Peresznyén nagyobbítják, korszerűsítik a szociális otthon Szombathegyen a Hazafias Néprajtó városi elnöksége javasolta: a megüresedett iskolaépületben rendezzék be az öregek újabb, immár negyedik napközi otthonát.

Az írástudatlanság ellen

A felnőtt emberiségnek körülbelül egyharmada nem tud sem írni, sem olvasni. Mintegy 850 millió analfabéta él a földön, nagy része nő. Különösen magas — 75 százalék! — az írástudatlanság aránya Ázsiában; Afrikában minden második, Latin-Amerikában pedig minden negyedik embernek nem adatott meg a lehetőség, hogy megtanulja a betűvetést és az olvasást. Az UNESCO főtitkára egy nyilatkozatában kijelentette: féltő, hogy az emberiség úgy lépi át a XXI. század küszöbét hogy az írástudatlanok száma 950 millióra emelkedik.

Hacsak „valamiféle óriási akcióval”, világméretű szolidaritási megmozdulással nem számolja föl az analfabétizmust. Igaz, hogy az ENSZ Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Szervezete még 1966-ban az írástudatlanság napjává nyilvánította szeptember 8-át, ez azonban önmagában kevés. Legföljebb emlékező cikkek írására és elolvasására sarkallja azokat, akik megtanul(hat)nak írni és olvasni. Ettől még nem szűnnek meg az analfabétizmus okai: a kizsákmányolás a gyarmati örökség, az úgyarmatosító törekvések, a széles néprétegek társadalmi és politikai elnyomása. Az írástudatlanság fől számolása és a szociális-gazdasági, politikai fejlődés szorosan összefügg. Másfelől viszont a tanításra, képzésre irányuló minden erőfeszítés eleve

kudarcot vall ott, ahol nyomor és elmaradottság uralkodik.

És ez nem csupán a gazdaságilag fejletlen, a társadalmi és politikai haladás perifériájára szorított országokban van így. Nem szűnt meg teljesen az írástudatlanság az olyan fejlett tőkés országokban sem, ahol törvény mondja ki az iskolakötelezettséget és kiterjedt iskolahálózat kínálta a tudást. Az USA-ban több mint 1,5, Nagy-Britanniában 1, Itáliában; az NSZK-ban és Franciaországban egy millióval majdnem hárommillió állampolgár analfabéta.

A szocialista országok — köztük hazánk — történelme bizonyítja: az írástudatlanság megszüntetésére, a széles néprétegek képzésére és továbbképzésére a társadalmi viszonyok gyökeres átalakítása teremti meg a legjobb lehetőségeket. A fiatal szovjet hatalom dekrétumban mondta ki, hogy minden állampolgárnak (nyolc és ötven év között) meg kell tanulnia írni és olvasni, hogy „dél-dalmaskodjék a haladás második legfőbb ellenségén”. Kubában a forradalom győzelmét követő alig egy év alatt (Latin-Amerikában elsőként), megszűnt az írástudatlanság. Nicaraguában Angolában, Mozambikban, Etiópiában ugyancsak milliók tanultak meg írni-olvasni — az alapvető társadalmi változások következtében.

Zugfőzők alkonya?

— Mi legyen a lehullott gyümölcscsel? — nyár végén öröközöld téma ez. Hasznosítása népgazdasági érdek. Különösen akkor, ha abból minőségileg magasabb rendű termékek és kemény valutát hozó exportcikk is lehet. Hát igen: a pálinkafőzésről lesz szó, s beszélgetőpartnerünk Nákovic László örnagy, a Vám- és Pénzügyőrség osztályvezető-helyettese.

— Hazánkban évente 40 millió liter 50 fokos pálinkát főznek hivatalosan — mondja. — Az ország gyümölcsstermelésének 20 százalékából készül égetett szesz. Ennek több mint a felét magánszemélyek megrendelésére állítják elő a szeszfőződé.

— És a „nem hivatalos” adatok?

— Tény, hogy hosszú évek óta komoly gondot okoz a zupálinkafőzés, elsősorban Pest és Bács megyében. Véleményünk szerint ez országosan azonban nem akkora, mint ahogy ezt sokan gondolják. A vesztély viszont annál nagyobb. A házilag összebüttykolt apparátokkal kotyvasztott nedű többnyire káros az egészségre. A zugfőzők ugyanis nem használnak olyan szűrőberendezést, amely eltávolítaná a párlatból a ciánt, a ként, a vasat.

— A zugfőzők többsége cukorból készíti a „szíverősítőt”.

— Ők a hamisítók, akik nagybani gyártásra és értékesítésre rendezkedtek be. Számuk az utóbbi időben csök-

kent. Tavaly előtt 90, tavaly pedig 51 ilyen bűncselekményt derítettünk fel. Egyre kevesebb a kisebb mennyiségű termelő, tilosban járók száma is.

— Miért kevés az üzemelő szeszfőző?

— Az utóbbi tíz évben 350 szeszfőző szűnt meg közegészségügyi okok, gazdaságtalanság vagy elavultság miatt. A javulást annak köszönhetjük, hogy néhány rendelkezést módosítottak. Elsősorban a lakossági bérfőzés tarifáját. Egy liter 50 fokos pálinka adója jelenleg 45 forint, a bérfőzési díj 12,50, s ehhez jön még körülbelül 10 forint tüzelőtérlet. Az összeg kedvező, hiszen bolti áron a vegyesgyümölcs-pálinka literje 158 forintba kerül. Így is megvan a tisztességes nyereség, nem érdemes illegális ösvényekre lépni. Annál is inkább, mert a zupálinkafőzésre kiszabható bírság szeptember 1-től már 20 ezer forintig is terjedhet, ehhez jön még a hektoliterfokonként számított 500 forintos pluszadózás.

— A tavaly módosított élelmiszer törvény szerint magánszemélyek is létesíthetnek manapság szeszfőződét!

— Sokan ezt a rendelkezést úgy értelmezik, hogy otthon, külön engedély nélkül is lehet pálinkát főzni. Ez nem így van. Csak szabvány szerinti berendezéssel, üzemben tartási engedéllyel és szakképesítéssel lehet szeszfőződét működtetni vagy bérbe, illetve szerződéses használatba venni.

MIRE KÉSZÜL?

Fenyő Miklós

— Lemezem megjelenésére. A felvételek a napokban fejeződtek be a törökbálinti stúdióban. A lemez „Miki” címmel előreláthatóan októberben kerül az üzletkebe.

— Hány dal szerepel a korongon?

— Tizenkettő. A zenét magam szereztem, a dalszövegeket én írtam, a hangszerelést pedig a zenét megszólaltató Chips, Cherry and the Chaps tagjai készítették. A jó nevű rock and roll-együttes három zenésze NSZK-beli, négy pedig amerikai Nyugat-Berlinben ismerkedtünk meg. Később ott is próbáltunk és a felvételekre érkeztek Budapestre. A lemezen bemutatkozik fiam, a

kilencéves Dávid is, az egyik dal szövegét énekli. Természetesen egy rock and roll.

— Bemutatkozik-e a budapesti közönségnek a zenekar?

— Úgy tervezzük, hogy a lemez élő bemutatóját decemberben tartjuk meg. És remélem: a jövő esztendőben több hazai koncertünkön találkozhatunk a közönséggel. Szó van arról is, hogy fellépek velük az NSZK-ban.

— Mikorra várható Fenyő Miklós második nagylemeze?

— Ha ennek a felvételnek sikere lesz, remélem, hogy egy év múlva ismét üzletkeben lesz egy Fenyő-nagylemez.

Szabálysértés vagy bűncselekmény?

A szabálysértési eljárás szabályainak áttekintése után, magukkal az egyes szabálysértésekkel foglalkozunk most, és ezt követő néhány héten át lapunkban. Mitől lesz valamely cselekmény vagy mulasztás szabálysértéssé? Attól, hogy a jogellenes cselekményt vagy valamely mulasztást meghatározott jogszabályok annak minősítenek. Ismeretes, hogy a szabálysértések a társadalomra csekély mértékben veszélyes cselekményekből tevődnek össze. Ezeket a cselekményeket (mulasztásokat) törvény, törvényerejű rendelet, minisztertanácsi rendelet, vagy (helyi) tanácsrendelet nyilváníthatja szabálysértéssé. Természetesen, ha a társadalomra komolyabb veszélyt jelentő cselekmény valósul meg, az már nem szabálysértés, hanem a Btk. rendelkezéseitől függően bűncselekmény.

Közveszélyes munkakerülés

A közveszélyes munkakerülés, mint bűncselekménnyel már foglalkoztunk lapunk hátsó oldalán. Mennyiben tér el ettől a közveszélyes munkakerülés szabálysértése? A szabálysértési törvény szerint az a személy követi el ezt a szabálysértést, aki munkaképes, mégis munkakerülő életmódot folytat. Ugyanez a megfogalmazás található a Btk-ban is, azzal a kiegészítéssel, hogy akkor bűncselekmény, „ha korábban közveszélyes munkakerülés vétsége, vagy szabálysértése miatt megbüntették és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatóságának megszűnésétől két év még nem telt el.”

A közveszélyes munkakerülés tehát csak akkor válik bűncselekménnyé, ha már van előzménye, azaz ilyen cselekmény miatt egyszer már elmarasztalták az illetőt. A büntetés fokozatosságánál a cselekménynél jól megfigyelhető.

Aki először követi el, cselekménye szabálysértés, büntetése elzárás, vagy 5000,— Ft pénzbírság lehet. 1983. szeptember 1-től a szabálysértési büntetés már súlyosabb: 60 napi elzárás vagy 10 000,— Ft összegű pénzbírság is lehet. A második felelősségrevonás alkalmával (ha két éven belül fordul elő) azonban már bűncselekmény a minősítés (vétség), ami egy évig terjedő szabadságvesztéssel, javító-nevelő munkával vagy pénzbírsággal büntethető, s emellett kitiltásra is sor kerülhet. E fokozatossággal az elkövető lehetőséget kap arra, hogy változtatson addigi életfelfogásán, s rendszeres munkát vállaljon.

A közveszélyes munkakerülésnél lényegesen azért kerül sor a büntetésre, mert valaki nem dolgozik. Pedig ez nem így van. A „nemdolgozás” nem azonos a munkakerülő életmóddal. Az alkotmány minden magyar állampolgár számára biztosítja a munkához való jogot, s egyben el is várja, hogy minden munkaképes személy kivegye részét a társadalomban végzett munkából. Ha azonban ennek az erkölcsi kötelezettségnek nem tesz eleget valaki, ezért még nem sújtják jogi szankciókkal. A létfenntartást biztosító anyagi javak megszerzése érdekében végzett rendszeres munka az emberek többsége számára életszükséglet. Nemcsak azért dolgoznak, hogy pénzük legyen, hanem azért is, mert hasznos munkavégzés nélkül üresnek éreznék életüket. A munkában elért siker, eredmény az ember önbizalmát is növeli, emellett anyagiakban is megmutatkozik. Vannak azonban olyanok, akik — bár nem munkakerülők — mégsem vállalnak rendszeres munkát. Ugyanakkor a létfenntartáshoz szükséges javakkal sem rendelkeznek. Mit tesz az, akinek se munkája, se jövedelme. Feltételezhető — s előbb-utóbb bekövetkezik —, hogy jogellenes cselekmények révén (például lopásból) szerzi meg a szükséges anyagiakat. Ezért találjuk a szabálysértést az úgynevezett „közbiztonságot veszélyeztető” szabálysértések között.

Természetesen más megítélés alá esik a cselekmény, ha valakinek a megélhetése biztosított, például lottón nyert nagyobb összeget, korábban takarékoskodott, s most hosszabb ideig akar pihenni, vagy éppen eltartják.

len következményekkel számolhat.

Garázdaság

A garázdaságot, mint jogellenes cselekményt a szabálysértési törvény és a Btk. egyaránt tartalmazza. Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést valósít meg, s elzárással vagy 5000,— Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható. Az eljárás garázdaság szabálysértése esetén a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Milyen magatartás tekinthető kihívóan közösségellenesnek? Olyan, amely a társadalom tagjai által elfogadott normákkal ellentétben, s amely riadalmat és megbotránkozást vált ki az emberekben. Például, ha valaki éjjel egy órákor, amikor mindenki alszik, a lejtős utcán hangos csörömpöléssel legurít egy fémhől készült kukát, mindenki felriad álomból, s rémülten rohan az ablakhoz vagy az ajtóhoz.

A garázdaság szándékos magatartással valósul meg, azzal, hogy a társadalmi együttélés szabályait valaki semmibe veszi. A cselekményt valakinek észlelnie kell, ellenkező esetben nem alkalmas arra, hogy bárkiben is megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

Ha az előbbi példánál maradunk, s a kukát egy lakott helytől távoli hegyről gurítják le, nincs se szabálysértés, se bűncselekmény. Nem feltétel viszont, hogy a megbotránkozás vagy a riadalom be is következzen. Csak alkalmasnak kell lennie arra, azaz valaki észleli a cselekményt, de a körülményekből következik, hogy többen is észlelhették volna. Természetesen ha csak kevesen szerezhették tudomást a garázda jellegű cselekményről, az a szabálysértés nem valósul meg, mert ez nem alkalmas a köznyugalom megzavarására. Például csak az éjjeliőr észleli a cselekményt.

A Btk-ban megfogalmazott garázdaság bűncselekmény ugyanezeket a szempontokat veszi figyelembe a cselekmény elbírálásánál, kiegészítve azzal, hogy a kihívóan közösségellenes magatartás egyben erőszaka-

los magatartás. A példaként említett kuka legurítása kárt nem okozott, semmiféle erőszakosság nem történt, az elkövető nem is kárt akart okozni, csak egy kicsit „viccelődni”. Ha azonban néhány személy a késő éjjeli órákban azzal foglalkozik, hogy a lakótelepen kívül sorban kidobják a közvilágítás lámpáit, vagy éppen fényes nappal egy népes utcán egy járókelő ruháját letépi, s az illetőt ütlegelik, már erőszakos a cselekmény, s alkalmas is arra, hogy riadalmat vagy megbotránkozást keltsen. A cselekmény erőszakos jellege az, ami eldönti, hogy szabálysértésről vagy bűncselekményről van-e szó. A különbség a büntetésben is megmutatkozik.

Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg, a garázda személy két évig terjedő szabadságvesztéssel büntelhető. Három évig terjedhet a büntetés a minősített esetekben: ha a garázdaságot csoportosan követték el, vagy a köznyugalom súlyos megzavarása következett be. Melléküldetésenként kitiltás is alkalmazható.

Még ma is előfordul — általában italozást követően — hogy vitás ügyeket vereskedés keretében rendezik a szembenálló felek. Egy-két pofontól általában még nem keletkezik súlyosabb sérülés, s az ilyen fajta ügyintézés sokan nem tartják jogellenesnek. A mi ügyünk, senkinek semmi köze hozzá, különösen, ha sötétebb vagy elhagyottabb helyre megyünk „szólózni”, vélekednek. Ha bűncselekmény nem is valósul meg ilyen esetben, önmagában már a nyilvános helyen történő vereskedés, sőt a nyilvánosan vereskedésre történő felhívás vagy bátorítás is szabálysértés. A „na, gyere ki, ha mersz” felszólítás tehát már szabálysértést valósít meg, s büntetés is elzárás, vagy 5000,— forintig terjedő pénzbírság lehet. A vereskedés szabálysértés elbírálása rendőrségi hatáskörbe tartozik. Természetesen az ökölvívó mérkőzés is nyilvános helyen kerül lebonyolításra, ez azonban játék, szabályozott keretek között, így jogellenessége és társadalomra veszélyessége hiányzik.

Megbotránkoztató részegség

Az utcán dülöngélő, ruházata összeszennyező ember nem valami épületes látvány. Míg a spicces embert a környezete esetleg jópofának vagy viccesnek tartja, a túlzott alkoholfogyasztás következménye, a holtreszeg ember megbotránkoztató. Szülőik magyarázzák kisgyermeküknek, hogy bizonyára beteg a bácsi, mások kertes nélkül a részeg dzsón jelzővel illetik. A közvéleménnyel azonos a jogszabályi megítélés is.

Aki nyilvános helyen megbotránkoztató részeg állapotban jelenik meg, szabálysértést követ el (a botránkos részegség szabálysértését), s 2000,— forintig terjedő pénzbírsággal büntelhető. Az eljárás ilyen esetekben is a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Itt említjük meg, hogy a szándékos lerészegítés (ha nyilvános helyen történik) ugyanakkor szabálysértés. Büntetése 3000,— forintig, ha pedig a lerészegített személy fiatalkorú, 5000,— forintig terjedő pénzbírság. Ugyanezen szabály alapján vonják felelősségre azokat, akik részegnek szeszes italt kérnek vagy rendelnek, s azt a szeszes italt kiszolgáló személyt is, aki részegnek szeszes italt szolgál ki. A szándékos lerészegítés miatt a rendőrség helyszíni bírságot is kiszabhat.

Dr. L. Gy.

Harc az örökségért

Végrendelet: kézírással

Egy hagyatéki eljárás félbeszakadt. Hogy ki öröklí majd a csaknem három és fél millió forintot érő vagyont — háromszobás öröklakás, festmények, balatoni ingatlan —, aligha lehet vitás, ám a majdani örökösnök, egy bizonyos Erzsikének, várnia kell, amíg egy bűnyüben megszületik a jogerős ítélet. Bizonyára örömmel és türelmesen vár sorsára, annak ellenére, hogy nem fiatal, hisz úgy tűnt, a nagy vagyon másé lesz. Egy másik asszonyé, aki ugyancsak nem fiatal, sőt tíz évvel idősebb is Erzsikénél, s aki immáron gyanúsított.

Nem szokásunk, hogy a gyanúsítottak nevét csak kezdőbetűvel jelöljük, most azonban kivételt teszünk. Több okból is. Részben azért, mert a családi kísérlet meghiúsult. Részben azért, mert jóhiszeműen feltételezzük, hogy az asszony talán joggal-okkal remélte, övé lesz az örökség, s a váratlan családtag elvakította, bűnös lépésre készítette. Végül soron pedig abból a megfontolásból, mert van ennek az ügynek olyan általános tanulsága is, ami mindenki számára megszívlelendő. Nevezetesen: aláírásunk nagy kincs, jól fontoljuk meg, hogy mit írunk alá, mihez adjuk a nevünket.

Shoknyavadász

Az elhunytat úgy ismerté mindenki, mint nagy szoknyavadászt. Kebebarátai azt terjesztették róla, hogy fél óra leforgása alatt képes meghódítani egy asszonyt. Már hetven felé járt, de még mindig több nőgye volt egy időben. Hogy kinek mit ígért, utólag nehéz megállapítani, állítólag az volt a kedvenc szavazárása: „Nem fogsz rosszul járni, kedvesem!” Négy testvérét rég eltemette, egy távoli unokaöccsön kívül rokona sem volt.

Tavaly március elején — ezt persze már csak utólag lehetett megállapítani — leült íróasztalához és írt egy végrendeletet. Két piszkozat után készült el a végleges szöveg, ami azt tudatta, hogy mindent Erzsikére hagy, kivéve egy telek egyötöd részét, melyet unokaöccse örököl majd. Tanúval nem íratta alá a végrendeletet, de ez nem is előírás. Lényeges viszont: nem géppel, kézzel írta a végrendeletet és a két piszkozatot is aktái közé tette. Rá két hónapra, május 7-én elhunyt.

Hamis bejelentőlap

Kezdetét vette a hagyatéki eljárás, a leltár. A végrendelet és a két piszkozat a fiókból előkerült. Mi tagadás, nagy volt Erzsike öröme. Nem sokáig... Hamarosan jelentkezett a magát igazi örökösnök valló B-né, aki egy géppel írt végrendeletet hozott, két tanú aláírásával. Az írás április 8-án keletkezett, tehát a márciusi szövegben ez tűnt a frissebbnek, hitelesebbnek. Ez a végrendelet azonban nem merítette ki a teljes örökséget, mire B-né egy újabb végrendeletet hozott, ami úgy szólt, hogy az övé és két gyermeké. A két hatósági tanú aláírása ezúttal sem hiányzott a gépellt szöveg alól. Különösnek tűnt viszont a dátum, eszerint ugyanis április 5-én írta a végrendeletet az örökshagyó.

Erzsike ügyvédje vitatta az újabb végrendelet valódiságát. Egy nyelvész és egy írásszakértőt kért fel a szükséges vizsgálatok elvégzésére. A nyelvész azt szögezte le, hogy az áprilisi végrendelet szövegének stílusa nem hasonlít az elhunyt fogalmazásának stílusához, sőt, kifejezetten eltér. Az elhunyt több fogalmazványát analizálva, arra a következtetésre jutott, hogy az áprilisi végrendeletet más fogalmazta. Az írásszakértő talán ennél is fontosabb megállapítást tett: az aláírás nem az elhunyt kezeiről. Ezután feljelentést tett Erzsike és ügyvédje a VI. kerületi Rendőrkapitányságon.

Az események felgyorsultak. A rendőrség hamar kiderítette, hogy B-né július 6-i keletkezéssel ideiglenesen bejelentkezett az elhunyt budai öröklakásába. A bejelentőlapot pedig nem más írta alá, mint az elhunyt. Ez pedig — ugye? — képtelenség, illetve csalás, jobban mondva magánokirat-hamisítás. B-né tagadott, állandóan csak azt hangoztatta, hogy mindenki téved, neki ez az örökség jár, ő mosott-főzött az elhunyt, neki ígérték meg az örökséget. Nem akarta megérteni, ez utóbiakat senki sem vitatja, másról van szó: az aláírások valódiságáról, a hitelességről.

A végrendelet valódiságát tanúsító aláírások, az úgynevezett hatósági tanúk egymás után cáfolták B-né állítását. Az egyik elmondta, ő életében nem látta az elhunytat, csupán aláírt egy papírt, amit B-né elébe tett. A másik azt fejtegette, hogy legjobb tudomása szerint nem végrendeletet írt alá, hanem egy olyan írást, ami arról szólt, hogy B-né mennyi pénzt investált az elhunyt lakásába, amikor a korszerűsítés történt. A harmadik, a keresztlány is csak azt tudta elmondani, hogy B-né sürgetésére írta alá a papírt: „Írd már alá, tudod, miről van szó!” Ezután természetesen nem kelthetett különösebb meglepetést az írásszakértő újabb megállapítása: az áprilisi végrendeletet B-né írta alá. Magyarán mondva: hamisította. Ez pedig nem más, mint csalás kísérlete.

Vádemelés

A legtöbb ember ilyen szókvélemény és szembesítés hatására összecuklik és töredelmesen bevallja az igazságot. B-né egyelőre nem így tesz, a maga kis igazát, a jussát harsogja. Nem kételkedünk benne, talán őt illette volna az örökség nagyobb része. Sokan jártak úgy már, mint ő. Sokan csaltak is hozzá hasonlóan...

A végső szót persze a bíróság mondja ki. A rendőrség a vádemelési javaslatot már meglepte az ügyészség.

A szakértői vizsgálatot egyebként az ország legnevesebb írásszakértője végezte el.

Családi bűnszövetkezet

Szép számú rokonsággal dicsekedhet az 53 éves Kozák Farkas: saját hozzátartozóiból, valamint felesége, Sztojka Borbála családjából 20 tagú, gépkocsival rendelkező házalócsoportot szervezett. Mint használtcikk-kereskedő és tollgyűjtő járták az országot. A szigorúan patriarális alapon működő társaság a házalásokat különböző bűncselekmények elkövetésére használta fel.

Többféle módszert alkalmaztak: elsősorban idős, beteg embereket kerestek fel, egy pohár vízért, vagy bejelentett vásárlási számdékkal, majd elterelve a házigazda figyelmét — létszám- és fizikai főlényüket kihasználva — megfélemlítéssel, vittek mindent, amit érdemesnek találtak. Ötletekben sem szűkölködtek. Egyik esetben egy karikagyűrűt kértek el megtekintésre, s míg egyikük szóval tartotta a tulajdonost, a másik az aranyat rézre cserélte. Másik alkalommal bútorvásárlás ürügyén jelentek meg egy lakásban, ahol csak a tulajdonos fia tartózkodott, 150 forintos kis üzletet kö-

töltek vele, ám amíg az alku folyt, az egyik bandatag egy dobozból több mint 40 ezer forint értékű ékszert lopott ki.

A besurranás, az ablakbetörés, az alkulcshasználata sem volt idegen Kozákéktól. A egyik református parókiáról több mint 70 ezer forint értékben loptak el muzeális értékű egyházi kegytárgyakat, ezüstholmikat. Másutt több mint 400 ezer forintról szóló betétkönyvet, ékszert, és készpénzt „lovastottak” meg.

Az „áru” egy részét a saját, illetve gépkocsivezetők nevén hivatalosan értékesítették: egymillió 500 ezer forintot kaptak a nemesfémekért és a régiségekért. A bűnözők lakásán lefoglalt készlet sem aprócska, idős Kozák például csaknem 400 ezer forint értékű nemesfémét és régiséget „tárolt”. Raffael László János másfél milliós ifjú Kozák Farkas mintegy 300 ezer forintos értékű „házalt” össze. Mintegy hárommillió 692 ezer forint értékű árunak van nyoma. Ugyanis a magángyűjtőknek eladott tárgyakat nem dokumentálták.

AZONOS OLDALON

A legkisebb ütközéssel

Mióta a szerkesztőség szó szerint a börtönbe költözött, s tródiánk a Fővárosi Bv. Intézetben vannak, többször kínálkoztunk arra, hogy ne csak az elítéltekkel, hanem felügyelőkkel is elbeszéljünk. S hogy az elnevezés senkit se vigyen félre; olyan büntetés-végrehajtási dolgozókkal, akik a körleteken teljesítenek szolgálatot.

Mindenkinek, de az elítéltek kivételével izgalmas kérdés lehet, hogy ők, a körletőrök, felügyelők miként vélekednek róluk, ha egymás között beszélgetnek? Azt mindjárt előre is bocsátom: nincs, nem is lehet egységes, azonos a vélemény. A napi benyomások, a szolgálatban történtek fontos hangulati elemek, amelyekre majd még később kitérek. Valami azonban megfigalmazódott bennem, amelyet érdekes módon, vagy inkább érthetően, mind az elítéltek, mind a felügyelők — a továbbiakban maradjunk ennél az elnevezésnél — fontosnak tartanak. Ez pedig az egységes, következetes szemlélet. Ami-

kor egy felügyelő megkezdni nem rövid, és egyáltalán nem könnyű szolgálatát, jól ismeri feladatát és kötelességeit. Fogalmazzunk így: rend és fegyelem legyen a körleten, és onnanté ne menjen ki és oda ne jöjjen be illetéktelen személy! S az is természetes törekvés, hogy lehetőség szerint nyugalom legyen, s a szabályzat szellemének megfelelő hangulatban, körülmények közepette töltsék a bentiek a büntetésüket. Am azok a szabályok, helyi előírások, netán szokások, amelyeket a felügyelet betartatni köteles, nem titkosak, azokat az elítéltek is ismerik.

Egységes szemlélet

Ilyenformán az alaphelyzet a következő: a felügyelő pontosan tudja, mit engedhet meg és mit nem. Vajon az elítéltek is tudja, mi az, amit megtehet, s mi az, amit nem? Természetesen rendkívüli, vagy különleges helyzetekben, amit a felügyelet tud megítélni, előfordul, hogy utasításai éltérnek a megszokottól, de ezt az elítéltek akkora is köteles végrehajtani, ha nem tudja az okát. Például a máskor nyitott körleten becukják a zárkaajtókat. Ennek számos olyan oka lehet, ami nem tartozik az elítéltekre. Általában a körletek élete a megszokott rendben folyik. A felügyelőnek és az elítélteknek egyformán az az érdeke, hogy semmi rendkívüli esemény, rendbontás ne történjen. S ugyanígy mindkét félnek az a jó, ha a körlet életében nem sorsdöntő, hogy

melyik felügyelő van szolgálatban. Ha mondjuk az egyik felügyelő túlzottan engedékeny, akkor az utána következő, járjon el bár a legtekintélyesebben, a szolgálat szellemében, mégis túlzottan szigorúnak látszik. Az elítéltek — előfordul — kényszerűségeiből is képmutatók válnak. Hogy egy példát is mondjak, amely a beszélgetés során került fel: ha az adott intézetben az a szabály, hogy ekkor és akkor nem lehet az ágyon feküdni, akkor egyetlen felügyelő se nézze el ezt a fegyelemsértést. Az teljességgel lehetetlen helyzet lenne, ha X felügyelő elnézné a dolgot, Y pedig ugyanazért fegyelmi lapot állítana ki. Persze az is furcsa lenne, ha ugyanaz a felügyelő az egyik elítélte megfenyítene azért, amiért a másik elítélte nem szólt.

legkisebb fegyelemsértést is szigorúbban ítélnék meg, mint egyébként. De mondom másik példát is. A kiírás szerint 9 óra 45 percig lehet a tévé egyes csatornáját nézni, ahol történetesen egy kupamérkőzés van. Am hosszabbításra kerül sor és csak tíz óra után ér véget a találkozó. Járta már olyan intézetben, ahol az egyik körleten végignézhették a meccset, a másikon „beküldte” az embereket a felügyelő. De vajon a háttérben nem az imént említett tényező hűzódta meg? Mert, ugye, a szabály — a kiírás — szerint 9 óra 45 percig lehetett nézni. S ha az említett felügyelőnek egész nap a „jogaikkal kérkedő” elítéltekkel kellett foglalkoznia — idegeskednie —, úgy törvényszerű volt, hogy az adott időpontban kikapcsolta a készüléket. S aki nem ezt tette, annak is — nyilván — megvolt az oka. Emberileg mindkét lehetőség érthető.

Korábban már elhangzott a hangulat szó. Nos, a felügyelő éppúgy hús-vér ember, mint mindenki más, s éppúgy lehet rossz napja, rossz hangulata, mint az elítéltekné. Ez egyszerűen nem küszöbölhető ki. De ha az elítélte ilyenkor megértést vagy elnézést vár, igényel, úgy a felügyelő is elvárja, hogy az elítéltek ezt észrevégyék és ehhez igyekezzenek alkalmazkodni. Arról nem is beszélve, hogy miután a helyzetük nem azonos, az elítélteket ez jól felfogott érdeke is.

Általános megközelítésben a felügyelő és az elítélte nem áll azonos oldalon, ha úgy tesszük, nem egyenjogúak. Hiszen az elítéltek jogaikban korlátozottak, hátrányt szenvednek büntetésük miatt, míg a felügyelők fokozott jogokkal felruházott, felelősségteljes szolgálatot ellátó szabad állampolgárok, akiknek munkahelye a bv. intézet. Am épp ez utóbbi tény, mármint, hogy a munkájukat végzik, mégis bizonyos mértékig azonos oldalra állítja őket az elítéltekkel. A törvényes előírások, a szabályzat szellemének betartása, betartatása — a lehető legkisebb ütközéssel — a felügyelőnek és a fogvatartottnak egyaránt érdeke.

E cikk bevezetője a néhány hét múlva induló sorozatnak, amely a felügyelők munkáját szeretné a figyelem középpontjába állítani. — f —

„Jogaikkal kérkedő” elítéltek

Amilyen kritikusan — önkritikusan — beszéltek a felügyelők az egységes szemlélet fontosságáról, ugyanígy általános érvénnyel azt is megállapították, hogy az elítéltek szemléletében van egy komoly hiba. Amilyen pontosan, sőt, gyakran fontoskodva ismerik jogaikat, annyira hiányosak az ismereteik a kötelességeiket illetően. Mert, mondjuk, az az elítélte, aki még azt is kiszámítja, hogy egytizednyi köb-

méterrel kevesebb légtér jut neki, mint az előírás, attól az is elvárható lenne, hogy köszönjön, sőt tiszteletudóan köszönjön a felügyelőnek, még ha nem is kell azt „megsüvegelnie”. S ez már teljességgel a magam véleménye: azok az elítéltek, akik jogaikat tudatában foghegyről beszélnek a felügyelővel, maguknak, és főleg véltén társaiknak ártnak. Fordított helyzetben ők is „megkeményedének” és a

Roszmájú megjegyzések szerint az első és utolsó, egymáshoz hűséges emberpár Ádám és Éva volt, egész egyszerűen azért, mert egyiknek sem állt módjában kivel megcsalni a másikat. Tréfán kívül, amióta párkapcsolatok léteznek — ez pedig egyidős az emberiséggel —, azóta létezik a hűség és hűtlenség fogalma is. Sokáig egyértelműen az jelentette a hűtlenséget, amikor valaki szexuális kapcsolatra lépett egy harmadik, tehát a kettős kapcsolatban kívül álló emberrel; napjainkban a fogalom már meglehetősen sokféle értelmezést mondhat magának.

Napjainkban részben már más az életstílus, mint korábban, szabadabb (nehöl szabadosabb) a felfogás, részben pedig a nő már sokféle győgszer között válogathat a fogamzás elkerülése érdekében. Ennek ellenére a férfiak túlnyomó többsége egyszóval értelmetlennek tartja a „hűség” fogalmát, olyannyira, hogy a nőkre is rákényszeríti imitt-amott saját felfogását.

Nem véletlenül használtam az „imitt-amott” kifejezést, mert egyre ritkábban találkozhatsz ma már részükrel is a fogalommal. Félreértés ne essék, nem azt akarom mindezzel bizonygatni, hogy milyen hasznos, eredményes változás következett be az idő múlásával — éppen ellenkezőleg: eltűnőben, kiveszőben van egy szép érzés, amely csak az ember saját-

A hűségről

ja. Sajnálkozunk, szörnyülködünk azon, mennyi a válás (a világranglista harmadik helyén állunk), s keressük az okokat a felgyorsult élettempóban, a lakáshelyzetben, a pénz hájzolásában — mindenütt, csak saját magunkban nem.

Kalocsán beszélgettem a hűségről a közelmúltban. Kiváncsi voltam: hogyan értelmezi ezt a fogalmat az aszszonyok, különös tekintettel arra, hogy a bent levő férfiak (férjek, élettársak) elvárják kint levő párjuktól: akárhány évig küszködnek is egyedül, soha senkivel semmilyen kapcsolatot ne létesítsenek. Míg forgott a szalag a riportermagnón, azon tűnődtem: nincs valami egészen nagy félreértés a fogalom körül? Hűségesnek kell lenni a másikhoz egy kapcsolatban — ezt várja el mindkettő. Hiszen szeretik egymást!

S ez az, amiben nem vagyok biztos a kapcsolatok nagy részében. „Olyan szerelmes vagyok” — áradoznak a kamaszokban a lányok és fiúk egyaránt; ezen a felnőttek csak elnézően mosolyognak. Fiatalkor még — gondolkodik magukban, nem tudják, mi a szerelem... A felnőttek vajon tudják? Hűs-harminc között nagyon

sok házasság kötötték, és sok is bomlik fel. „Pedig úgy szerettük egymást...” — gondolni vissza néha az elváltak két gyűlölködő időszak között a másikra, s ilyenkor nem értik: hogyan juthattak ideig?

Leértékelődött volna a szerelem, a szeretet? Ha sokan nem is tudják, de olyan esetben is ezt vélik érezni, amikor tulajdonképpen csak rokonszenves a másik, amikor „csak” jól érzik együtt magukat, amikor inkább a testi vágy, mint az érzelmi összehang táplálja a kapcsolatot... Emberi, szép érzések ezek is — de távol állnak attól, amikor eredeti értelmében véve lehetne a másik jülsébe suttogni: „Szeretlek...”. A vélt érzésbe feledkezve, sokan meggondolatlanul összeházasodnak — s már néhány hét vagy hónap múlva rádöbbennek: tévedtek. Egy ideig fennmarad még a kapcsolat, rendszerint azért, mert mindkettő másutt keresi a „kárpótlást”, vagyis — úgy mond — megcsalja a másikat.

A Központi Stúdió VI. számú magazinja a hűség fogalmát állította a középpontba. Az ott elhangzottakat éppúgy lehet vitatni, mint az itt leírtakat; a KS várja a véleményeket. Nehöl egy-egy gondolatot szándékosan éles megfogalmazásban hangzik el a műsorban: a cél ezzel is a vitára való készítés.

Nem kirándulás

Kezembe került Egyed Ferenc budapesti olvasónk levele, amelyben a szállításokról ír, kritikus hangon. Van, akivel egyik intézetből a másikba szállítanak, esetleg a tököli kórházba, másokat tárgyalásra, büntető vagy polgári ügyben. Olvasónk saját tapasztalatából merítve írja: „az intézetben kialakult életrend szinte egy pillanat alatt felborul az utazás megkezdésével. A példás viselkedésű, szolidnak hitt elítéltek szinte egymással versenyezve feledkeznek meg emberi mivoltukról...”

Hogy mire gondol? Például arra, ha egy vagy több nő is utazik a buszon. Hiába az elkülönítés, hiába a nő tartózkodása — ami persze nem mindig igaz —, egymást túlli-

citálva versengenek a kegyeleti társaságként levelezzenek. Sajnos, akik ilyen szállításon már résztvevők voltak, azt is tudják, hogy elhangzanak ott nyomdafestéket nem tűrő kifejezések. S ettől sokan még a fenytés kilátásba helyezésékor sem állnak el. S az ilyen — tulajdonképpen „fidi” — kapcsolatoknak az a vége, hogy a felek az elváláskor, azaz az utazás végén, hűségükről biztosítják egymást. Ami aztán a letöltő intézetben a „mesével” folytatódik, amikor a nevelőnek „meggyőzően” előadják, hogy milyen régen élettársak.

De megint idézem a levélíró: „Szomorú statisztikát le-

hetne készíteni a felelősen, megalapozatlan emberi kapcsolatokról, illetve azok következményeiről. Tudok olyan esettről, amikor a szabadulást követően, pár napon belül közös bűncselekményt követtek el az újdonsült ismerősök. Igaz, ennek „öröme” is van, ismét közösen utazhatnak a szállítás alkalmával. Ennél még rosszabb dolog is előfordul, amikor családi tragédiát okozott a könnyelműen elmondott cím. Mások a dicsekvés címén folyó beszélgetés a családból felbomlásához vezetett, mert a hallgatóságból néhányan felkeresték az elítéltektárs hozzátartozóit. S mivel olyan jól volt informálva, olyan komoly embernek látszott, hittek neki... De országos hírű betörőt is meglóptak már a szállítás közben megismert ismerősök...”

Érdekes a fentieket meggondolni. Nagyon is emberi, hogy a zárt, börtönbéli környezetből átmenetileg — az utazás idejére — kikerüljön ember felébodul, a szokásosnál közlékenyebb. S bár annak vagyok a híve, hogy bizzunk egymásban, ilyen rövid ismeretség után a barátkozás, bizalmas dolgok kifecsege, akár dicsekvésből is, bizony — bocsánat a kifejezésért — buta dolog. Lehet utazni jókedvűen, barátságosan. De, mondjuk, a szabad életben, ha egy kupéban utazom valakivel, annak csak olyat mondom el, vele csak olyasmiről beszélgetek, ami nem személyes ügy. Mert legyen alkalmi utazótársam bármennyire is szimpatikus, azért nem adom meg a felesleges címét azzal a megjegyzéssel, hogy a jövő héten látogasson meg, mert én egész héten külföldön tartózkodom. De azt sem áruolom el, hogy hol tartom a félmillió bankbetétet, vagy éppen az arany ékszeremet.

Félretéve a tréfát: szállításkor éppen olyan fegyelmetellen kell viselkedni, mint az intézetben. Attól még, hogy a „rabó” helyett panorámás busz szállítja az elítélteket, az utazás nem kirándulás, nem szabad üzletelés vagy éppen ismerkedési délelőtt-délután. S nagyon pontosan és találon fogalmaz a levélíró, amikor ezt írja: „Bizonyára akad olyan olvasó, aki még emlékszik a „rabóra”, ami közel sem biztosított akkora kényelmet, mint a busz. E minőségi változás értünk történt. Amit kaptunk, érdemes megbecsülni, s viselkedésünkkel bizonyítani, hogy méltóak vagyunk a használatára...”

Az önzés határai

Azok az emberek, akik komolyan összekötik sorsukat, azaz házasságra vagy élettársi kapcsolatra lépnek, akár akarják, akár nem, le kell mondaniuk az önzésről, hiszen immár nemcsak a saját dolgaik, hanem a közös felelősség is terheli őket.

Nem mindenki képes erre. Vannak, akiket egyszerűen nem érdekel más, mint a saját örömeik, a saját szórakozásuk. Ez pedig előbb-utóbb a kapcsolat, a házasság megromlásához vezet.

Ha mindez akkor történik, amikor még nincs gyerek, véleményem szerint nem is olyan tragédia, hiszen aki, mondjuk, az első házasságában nem találta meg az üdvösséget, még megtalálhatja a másodikban, s általában az újabb házasságok jobbak, mint az elsők. Ez annak tudható be, hogy mindenki elgondolkodik a maga hibáin, s az újabb köteleket már-már presztiziskérdésnek tekintik, s sokkal többet megtesz azért, hogy az jobban sikerüljön, mint az előző. Vagyis felülvizsgálja a maga egyéniségét, s ezen belül rövidebbre szabja a maga önzését.

Más a helyzet akkor, ha az első házasságban gyermek születik, a gyermek ugyanis komoly és hosszú távú felelősség. S ha a szülő nem hajlandó áldozatra, akkor bizony a gyermek megsínyli, hogy az anyuka vagy az apuka jobban szereti szenvedélyét, mint a magzatát. Nagyon sok gyermek indul úgy neki az életnek, hogy szinte teljes bizonyossággal meg lehet állapítani, ebből a gyerekből nem

lesz kiegyensúlyozott ember, mert nem is lehet! A családi élet rendezettsége úgy kell a gyermeknek, mint egy falat kenyér.

Hány olyan gyermek él közöttünk, aki nemhogy szeretetet, de kenyeret is alig kap, azaz a szülő nem törődik vele. Főleg akkor nem, ha a gyermekben — oktanul — az apát vagy az anyát látja, és a gyermekben keresztül a volt házaspár akarja büntetni.

Azt hiszem, mindnyájan ismerünk olyan embereket, akik már régóta elváltak, de a gyűlölködés mégis olyan friss, mintha a válást csak tegnap mondták volna ki... Mindez, érhetően, csak a gyermeknek okoz kárt, hiszen ő mit sem tehet a szülők vélt vagy valós hibáiról. Ő egyszerűen megvan, létezik, szeretne önállóan élni, de úgy, hogy mindkét szülőjét, apját és anyját egyformán becsülhesse, s mindkettőtől megkapja a szeretetet és a gondoskodást.

Ez lenne az ideális. Am a valóság gyakran épp az ellenkezőjét mutatja. Véleményem szerint a rossz családi környezetben élő, veszélyeztetett gyerekek nemcsak egyszerűen sérült felnőttek lesznek, hanem hamarabb kerülnek összeütközésbe a törvénnyel is. Vagyis a bűnözés tartalékhadserégét alkotják. Anélkül, hogy erre készülnének. Nem állítom, hogy minden gyerek erre a „pályára” sodródik, de az bizonyos, hogy az esélye megvan rá.

Nem ártana, ha a marakodó, bosszúra éhes szülők időnként erre is gondolnának.

— á. j. —

Újra együtt

Becsulta az ajtót, s visszasaült a gyerekekhez. — Miért húzódsz vissza? Sohasem fogok már veled megbeszélni semmit sem? Pedig... — Nincs pedig! — Gyors és makacs volt a válasz. — Miért beszélsz így velem? — Te pedig miért hagytál el? — Nem tehettem róla, elvittek.

— De ha te igazán apukám vagy, akkor nem enged, hogy elvigyenek, vagy ha mégis, akkor engem is viszel magaddal. — És anyád? Róla nem beszélsz? — Ó elment — horgasztotta le a fejét a kisfiú, s egy pillanatra mintha a hideg is kirázta volna.

— Figyelj csak, Dávid. Ötéves, okos fiú vagy, de adódnak az életben olyan dolgok, amelyeket, ha a lelkem kiteszem, akkor sem tudok neked megmagyarázni. — És azt meg tudod magyarázni, apu, hogy miért kellett engem bezárnod, és

miért kellett öt napig várnom, és miért romlott el a hűtő, hogy bűdös lett benne minden, és hánytam is, és olyan hideg volt a kő a konyhában, de nem mentem a szobába, mert ott nem is láttam volna ennyivalót, és hogy miért kellett olyan rosszszakat álmódnom, és hogy miért fűjt rám egy tündér, hogy inkább mindig aludjak, és végül miért kellett felébrednem? És miért vagyok beteg?

— Várj, várj csak! Gyere, menjünk be a szobába. Elmesélek neked valamit. Törülközz meg, vedd fel a pizzamátát, dobd le magad egy fotelba, és mire készen leszel, hozok gyümölcsöt. Kilelencig van még másfél óránk, addig beszélgetünk, remélem, jól megértjük egymást. Jól van?!

— Ühüm — bólintott Dávid egy harmineves, komoly férfi megfontoltságával. Nyúlt a fürdőlepedőért, közben sugárzó tekintettel nézett az apjára. Barna haja így vizesen szinte fekete hatást keltett, s még szebb lett nyílt, kerek tekintete.

A férfi kiment a konyhába, de ő még mindig ott látta a fürdőszoba ajtajában, s addig nézte, míg végül fölölegessé vált a törülköző. Teljesen megszáradt. Ügyetlenül botladozott el a papucsra, jobb lába már „behajtott a garázsba”, de a bal sehogysem akart a helyére kerülni. Kénytelen volt lehajolni és kézzel segíteni. A pizzama még a papucsnál is rakoncátlanabbnak bizonyult.

— Jól mondta apa, okos vagyok, de van még, amit nem értek. Ezt sem. Mindig csak az egyik szára csavarodik meg. Még jó, hogy tudok egy lábom egyensúlyozni — motyogta alig hallhatóan, majd fittyet hányva a legyőzött pizzamára, vállára dobta a száraz törülközőt és becsoszogott a szobába. Felcsendült a híradó zenéje, apa is megérkezett, egyensúlyozott a tálcával, ami roskadásig tele volt az augusztusi gyümölcsökkel.

— Biztosan felébrelsz majd éjjel, a gyümölcs megteszi a magáét, de nehogy lusta legyél felkelni! — Ühüm — mondta a gyerek. Nagyon tetszett Dávidnak ez a helyeslési mód, ez a fura szó. Amikor csak lehetett, használta. Felhúzta lábait a fotelba, puha térdére támasztotta dacos kis állát és szinte nevelésesen hivatalos hangon megszólalt.

Hangos információ

Tudom, hogy az intézetek többségében szokás, hogy időről időre a vezetékes rádióban beolvassák a fogva tartottak jogait és köteleseit. A végrehajtó intézetekben egyre inkább az a gyakorlat, hogy a befogadó zárkában megfelelő írásos anyag áll az elítélt rendelkezésére, amelyből minden lényegeset megtudhat a rá vonatkozó szabályokról. A baj csak akkor van, ha az elítélt nem tud olvasni, ami sajnos nem is olyan kivételes eset.

Ilyenformán a rádióban sugárzott ismertető biztosabb, hiszen akarva-akaratlanul eljut mindenki fülébe és az értelmébe. Különösen fontosnak tartom ezt az úgynevezett előzetes házakban, hiszen az itt levők döntő többsége majd letöltőháza kerül, tehát jó, ha időben tudja és érti, melyek a jogai és kötelei. A minap a Fővárosi Bv. Intézetben hallottam ilyen hangos ismertetőt, s mint megtudtam: ez bizonyos időközönként ismétlődik. Valami azonban feltűnt, saját magamon tapasztaltam, így érdemes róla szót ejteni. Az ismertető elején szinte nem is tudtam másra figyelni, ám ahogy telt az idő, a rám zúdított információ egyre inkább elfárasztotta a figyelmemet. Később már csak háttérként volt jelen, mint a zene, de a szavak értelme már elveszett.

Nem tudom, hogy kiknek szólt, ugyanígy voltak-e, de lenne egy javaslatom, a helyi stúdiósoknak, akik a felvételeket készítik. Talán hatásosabb lenne, ha ezek az ismertető rövidbebbek lennének, egy-egy szabálycsoport külön-külön kerülne sugárzásra. Így a figyelem végig megmaradna, s jobban meg is jegyeznék az érintettek.

Hangsúlyozom, a hangos szabályismertető helyes és szükséges, csupán azon lehetne elgondolkodni, hogyan lehetne még hatásosabbá tenni...

„Belső igénytől indítva”

Érdeklődéssel olvastam a HH-klubokról szóló írást a lapban. Bevallom, nekem tetszik az ötlet, s bár keveset tudok e klubok munkájáról, a gondolatot ígéretesnek tartom.

Miért? Mindenekelőtt azért, mert nem valami „kötelező biztatásnak” engedve, hanem belső igénytől indítva jöttek létre e fórumok. Ez pedig önmagában véve is egyfajta biztositékot jelent a tartalmas, eredményes munkához. Különösen öröndetes ez napjainkban, amikor olyan sok szó esik a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésének fontosságáról, amikor szinte előírt napirendi pont e téma szorgalmazása. Az elmúlt években — ahogy társaimtól hallom — bővültek a lehetőségek, s úgy tűnik, néhány intézetben már nemcsak felismerték ezt, hanem élnek is vele; bizonyíték erre az a jó néhány okos, eredeti kezdeményezés, amelyről úgy a lap, mint a Központi Stúdió is beszámolt. Csak egyetlen példa a közelmúltból: a nosztrai spartakiád, amely méltán aratott sikert az érintettek körében. Talán nem véletlen, hogy ebben az intézetben az első között alakult meg a HH-klub, jelezve ezzel, hogy a helyi kulturbizottság nem szűkösödik jó ötletekben.

Véleményem szerint a Heti Híradó-klubok egyik legnagyobb erénye az aktualitás. Ez a közösségi fórum igen alkal-

mas arra, hogy a tagok — a résztvevők — megőrizzék társadalmi, kulturális, politikai érdeklődésük frissességét, ismereteik bővítése iránti igényüket a szabadságvesztés ennek nem túlságosan kedvező körülményei között is. Látom másokon, hogyan süppednek bele a közömbösségbe, tunyulnak el fokozatosan (magamon szerencsére még nem tapasztalok ilyen tüneteket), s merednek bamba tekintettel maguk elé.

Az érdeklődés fenntartása azt is jelenti: megmarad a kapcsolat a külvilággal. Ennek pedig egyik következménye az, hogy az ember szabaddá nem kerül légüres térbe, nem kell holt időként elkényvelni a bent töltött hónapokat-éveket. Meggyőződésem, hogy azok, akiknek tájékozottsága „naprakész”, magabiztosabban teszik meg első lépéseiket a polgári életben.

Ne feledkezzünk meg Vácról sem: mint többször olvasható volt, itt is működik HH-klub. Sajnos, hétköznapjaikról kevesebbet tudunk; remélhetőleg ez nem azt jelenti, hogy egyfajta befeléfordulással éljük életüket; talán technikai akadályok, talán a sok más tennivaló az oka a hallgatásnak. Legalább itt, a KS-ben kapnánk néha egy kis anyagot...

Mindenesetre az tény, hogy mindkét bv. intézet vezetősége felismerte az ötletben rejlő előnyöket, s támogatták a megvalósítást. Bár két héttel ez-

előtt egy szerkesztőségi cikk már foglalkozott vele, szeretném itt is kiemelni: csak ott szabad felkarolni a kezdeményezést, ahol valós igény van ezen fórumok munkájára! Erőltetni, „divatból” létrehozni azért, hogy elmondhassák: „Nekünk is van HH-klubunk!” — semmiképpen sem szerencsés.

A Heti Híradó 36. számában Vác és Márianosztra egyaránt felajánlja segítségét, tapasztalatait azoknak az intézeteknek, ahol jó visszhangra talál a klubok szervezésének gondolata. Az, hogy a lap szerkesztősége ugyanezt teszi — természetesen. Remélem, nem tűnik szerénytelenségnek, de magunk is — a Központi Stúdió munkatársai — szívesen bekapcsolódunk alkotó módon ebbe a munkába. Ha kapunk, örömmel adunk tovább híreket a klubok életéről, gondjairól; kiegészítendő a lapban megjelent e témájú írásokat, egy-egy riporttal, tudósítással, saját megjegyzéseink közreadásával hozzájárulhatunk ahhoz, hogy az olvasókban — hallgatókban — élénkebb, gazdagabb, színesebb kép alakuljon ki ezeknek a fórumoknak az életéről, tevékenységéről.

Ez pedig valamennyiünk hasznára válna. Tehát: mint olvasó és mint a KS munkatársa, várom a folytatást!

Bradić János
Központi Stúdió

A FEJLŐDÉS ÚTJA?

— Ha Márianosztrán megalakulhatott a HH-klub, akkor nálunk, Kőhidán miért ne csinálhatnának B. B.-klubot?
Tóth Dezső (Sopronkőhida) rajza

— Hallgatlak, apa.

— Két hete vagyunk együtt. Testileg már rendbe jöttél, jó az étvágyad, s nem vesztél kárba az igyekezésem, amit a megerősödésedért „bedobtam”. Semmi sem látszik rajtad abból az öt nappól, de itt, itt belül, még nincs minden rendben. Benem sem és benned sem. Örülök, hogy az előbb olyan mélyen néztél a szemembe. Elkerülhetetlen volt már ez a beszélgetés. Megpróbálom az elején kezdeni. Jó?

— Ühüm.

— Tudod, kicsim, én olyan helyen dolgoztam, ahol rengeteg volt a pénz. Nem az enyém volt, de engem bíztak meg a kezelésével. De nem ment. Anyádnak szinte naponta ruhát kellett volna vásárolni, persze autó nélkül nem volt hajlandó kimozdulni, és ehhez hasonló, nem éppen filléres vágyai voltak. Sikkasztottam. Nagyon sokat.

— Mit csináltál? Mi az a tikkasztás?

— Az, Dávid, olyan, hogy az ember nem a saját pénzéből veszi meg az autót, a nyaralót, sokszor még a vascsortát sem, hanem például a vállalat pénzéből. Ott meg, hogy ne vegyék észre, hazudik a papíron, ahol fel kell tüntetni, hogy mit vett. Érted már?

— Ühüm. A Zoli is tikkasztott.

— Nem tikkasztott, hanem sikkasztott. Essel. Folytasd! Ki az a Zoli?

— Hát a Majtényi! Azt mondta a mamája, hogy vegyen 80 forintért virágot az óvó néninek, de ő csak húszért vett, a többi elkölözte, meg elsütözte. Meg rágót is vett. Én is szeretem a rágót, de azt mondtam neki, hogy nem szeretem, mert mindig a hajamba ragad, meg a kólát se szeretem, a víz jobban oltja a szomjám. Ugye, ő is tikkasztott?

— Hát, ez is egy formája. Igen, ezt csináltam én is, ezért voltam távol tőled majdnem három évig.

— A Zolinak nem kellett elmenni.

— Nem, kisfiam, mert ő még kicsi, őt még csak a mamája büntetheti meg.

— És téged hova vittek?

— Egy nagy házba, ott dolgoztam. Az volt a büntetésem, hogy nem lehettem vele három évig. Két hete hazaengedtek, azóta vagyunk együtt.

— És most a mama tikkasztott, és most ő ment el dolgozni?

— Nem, Dávidka. Egyél szőlőt is. Finom, édes. A mama egy másik bácsihoz ment. Nem várta meg, amíg hazaérek, fél a találkozástól, félt attól, hogy nem engedem el. Őt nappal hamarabb számítottam rá, mint az valójában történt, és ezért voltál

öt napig bezárva. Ő reggel elment, azt hitte, én már délben itthon leszek.

— Nem jön vissza soha többé?

— Nem... nem hiszem.

— És be is zárt — fordult meg durcásan a fiú a széken.

— Azt hitte, van kulcsod. Azon vette észre magát, hogy mentegeti, tisztázza a feleségét, nem akar tudomást venni az aljasságáról.

Könnybe lábadt a szeme, elmosódott árnyék lett az imádot kisfiúból, kinoxták a pergő emlékek és látomások. Látta Dávidot sírva üldögelni a konyha kövén, és szolgálni a megromlott ételt, újra látta a piszkos melegítőben, eszméletlenül elnyúlva a földön, ahol rátalált, amikor feltörte az ajtót. Kétségbeesett düh fogta el a felesége iránt, és örült, hogy első útja nem a kocsmába vezetett, hogy nem maradt el egyetlen percet sem, mert még egy nap, de akár egy óra is végzetes lehetett volna.

— Nem vagy álmos? — erőltetett mosolyt az arcára, s megpróbálta leküzdeni elkeseredését.

— De igen, álmos vagyok — mondta a fiú —, jó volna, ha többet nem tikkasztanál és visszahívnád a mamát.

— Az előbbit megígérem és be is tartom, de a mamát nem tudom visszahívni, ha

pedig magától visszajön, akkor elzavarom.

— Ne! Ne zavard el! Nem akarom...

— Dávid! Térj észre, édes kisfiam! — mondta, s úgy magához szorította a gyereket, ahogyan csak tudta. Szeretett volna még közelebb kerülni hozzá, az utolsó szalmaszálba kapaszkodott, amit nem akart igénybe venni, de elkerülhetetlenné vált. Ha most hallgat, talán örökre elveszti legdrágább kincsét: a gyermekét.

— Majdnem meghaltál, kicsim, az anyád felelőtlensége miatt! Magadra gyújthattad volna a lakást, kiveshetél volna az erkélyen, és ami a legiszonyúbb: majdnem éhen haltál!

Teljesen beleizzadt, ahogy indulatosan kifakadt. Ez az idegállapot ki tudja meddig tartott volna, ha egy gyenge, illatos, finom kis kezecske meg nem simogatja, s mint a világ leghatásosabb nyugtatója, meg nem szólal:

— Gyere, apa, mesélj nekem egy igaz, nem felelőtlen anyukáról, és mondd vagy inkább énekelj el nekem nagyon-nagyon sokszor, hogy: „Dávid, kisfiam, soha többé nem tikkasztok” — s már kacagott is, trillázva adta tudtára apának, világnak, hogy ilyen közel maradnak, amíg csak élnek.

Szmlenszky Gabriella
Kecskemét

Ki lesz az áldozat?

Gyakran tünődünk el egy-egy bűncselekmény kapcsán, hogy miért épp az az áldozat, s miért nem más? Hosszú évtizedekbe telt, komoly kutatások nyomán, míg végre ki lehetett mondani, hogy az áldozatok személye nem véletlen, hanem vannak benne törvényszerűségek. Ezeket a kutatásokat összefoglaló címen — áldozattan, *viktológiának* nevezzük.

Nem arról van szó, hogy az áldozattan tudósi, kutatói felmentik a bűnöst, hanem arról, hogy nemcsak a bűnös, hanem az áldozat személye is érdekes és tanulságos, ha igazán meg akarjuk érteni a bűnözés okait.

Hiszen az, ha valaki bűnözővé válik, nemcsak egyéni, hanem társadalmi tragédia is, tehát a társadalom érdeke, hogy minél jobban megismerje ezt a kérdéskört, s megtegye a szükséges intézkedéseket azért, hogy mindezt megelőzzék. Ugyanis itt is, mint bármely *kórnál*, döntő fontosságú a megelőzés.

Emlékeztet bűncselekmények villannak fel az ember gondolataiban, mint például a miskolci gyermektragédia, amikor az apa volt az, aki három gyermekét brutálisan, kegyetlenül meggyilkolta, ledobván őket a tízemeletes ház tetejéről. Itt szinte megkérdőjeleződik mindaz, amit az áldozattan tudósai mondanak, de csak látszólag, hiszen a gyermek nemcsak az idegenekkel szemben, hanem a szülővel szemben is védelemre szorul, s ha ez a védelem nem erős, vagy nem eléggé átgondolt, akkor bekövetkezhet a tragédia. Bármennyire meglepő, itt is szinte előre ki lehetett számítani, hogy előbb vagy utóbb, de mindenképpen bekövetkezik valami szörnyűség.

És egyik szülő sem állt meg a féltőn. Emlékezzünk csak vissza, az anya annak ellenére hagyta magára gyermekeit, hogy a férje, vagyis az apa közölte vele: ha nem megy hozzájuk vissza, akkor megöli gyermekeit és magát is!!

Sajnos, itt is bekövetkezett mindaz, amit törvényszerűnek nevezhetünk. Senki nem kiáltott megálljt!, hanem ment minden maga a végzetes újtán. Sem a szülő, sem a rokonok, sem a szomszédok nem tudták elhárítani a végzetet. S az ártatlan gyermekeket nem mentette meg senki.

Pedig a legtöbb áldozatnál meg lehet állapítani, hogy egy-egy bizonyos pontnál még visszafordítható lenne a tragédia. Az előbb említett példánk esetében is számtalan lehetőség kínálkozott erre, de a legszörnyűbb az, hogy az apa fenyegetését senki nem vette komolyan.

Majdnem minden bűncselekménynél, főleg az erőszakosknál, ki lehet mutatni, hogy az áldozat, azaz a majdani áldozat milyen komolytalanul, milyen könnyelműen lép kapcsolatba jövődől gyilkosával.

S ki kell mondanunk azt a szót, amely közösen jellemzi az áldozatok személyiségét. Ez pedig nem más, mint a *gyanútlanosság*. Ha egy-egy ilyen bűncselekményt alaposan megnézzük, megvizsgálunk, akkor az ember szinte önkéntelenül is felkiált, mintha utólag figyelmeztetni lehetne, mintha még visszafordítható lenne a baj.

Rengeteg ember van, akinek álmában sem jutna eszébe, hogy milyen komoly tragédiák leselkednek a *gyanútlan* emberekre, akik — és ez az érdekes — egyik percről a másikra hajlandók komoly ismeretséget kötni vadidegen emberekkel.

És nemcsak akkor, ha italos állapotban vannak. Sokan teljes józansággal állnak szóba idegenekkel, nem gondolván arra, hogy ebből baj lehet. Főleg a nagyvárosok magányos embereit fenyegeti veszély, az olyanokat, akiknek senkijük nincs, akik naphosszat ülnek a szobájukban, s nem szólnak egy árva szót sem senkihez. Ebből a szempontból érthető, hogy ha alkalom adódik, akkor boldogan és örömmel fogadják, ha valaki a társaságukba lép. Arra már nem is figyelnek, hogy az esetek többségében ez a kapcsolatteremtés szándékos és tudatos, s az illető szinte kiszámítja, mit akar hallani majdani áldozata.

Pontosan azokat a szavakat hallja újdonsült „ismerőse” szájából, amit az akar. Ezért nem is lehet csodálkozni azon, hogy pillanatok alatt mélynek látszó és komoly kapcsolat alakul ki, s amit nem tenne meg egyetlen régi ismerősével sem, azt itt és most megteszi, azaz kitarukozik, szinte felkínálja magát.

Régi igazság az, hogy az ember társas lény, nem élhet izoláltan, nem lehet tartósan egyedül, mert akkor komoly sérülést szenved az egyénisége, a személyisége, olyannyira, hogy szinte megszűnik aktív ember lenni, s valami mély passzivitás ömlik el rajta. Kialakul nála a minden-mindegy! Egyszerűen távollattalanná, céltalanná válik, s az ilyen emberek hajlandók bárkivel beszélni, aki szóba áll velük.

S olyan könnyelműségekre is hajlandók lesznek, hogy magukkal viszik lakásukba új ismerősüket. És ott már bármi megtörténhet.

Egyáltalán nem véletlen, hogy főleg a hatalmas, több milliós városokban, miután felismerték a magány társadalmi veszélyességét, olyan szolgáltatások jöttek létre, amelyek enyhítik az emberek lelki gondjait. Nem kell mást tenni, mint feltárcsázni egy bizonyos számot, s ezzel a „féléll” addig beszélhet, míg meg nem nyugszik. És itt nemcsak az úgynevezett lelki klinikákra, *lelki segítségnyújtásra* gondolok, hanem ennél sokkal tágabban.

Kezdve azon, hogy vicceket hallgathat, s végezve azon, hogy például beszélhet az irodalomról, művészetről, képekről stb.

Mindez, érthetően, a megelőzést szolgálja. Azt, hogy azok az emberek, akik saját hibájukból, vagy önhibájukon kívül nem tudnak tartós és szilárd kapcsolatot kialakítani, ne legyenek — lelkiileg — kiszolgáltatottak.

Nálunk még nem alakult ki oly mértékben a városiasodás, hogy a régi, hagyományos kötelek annyira meglazulhattak volna, hogy a magány komoly társadalmi veszélyforrás lehetne. De már csirájában fel lehet ismerni, hogy ez az irányzat nálunk is erősödni fog. S nem ártana, sőt, hasznos lenne, ha erre már most felkészülnénk. Mindenesetre addig is, amíg ennek kialakulnak a szervezeti feltételei, a sajtó, lett legyen az írott vagy elektronikus, sokat tehet az emberek felvilágosításáért.

Egyébként is, a bűnözésnek talán a legjobb ellenszere a nyilvánosság. Ugyanis a legtöbb ember nem kíváncsiságból, vagy netalántán kárörömből nézi az ilyen jellegű műsorokat, hanem azért, hogy tanuljon belőle. Természetesen azért, mert senki nem akar áldozat lenni.

A. J.

TISZTÁZANDÓ FOGALMAK

„A pszichopata nem szeret, nem szorong, és nem tanul a tapasztalatokból...”

FONTOS TÉMA KERÜL MOST TÁRGYALÁSRA, és egyúttal egy régi adósság törlesztése. Az ország minden egyes büntetés-végrehajtási intézetben rendkívül modon elterjedt a kifejezés használata, mondhatni kritikátlan használat. A pszichopátia szóval kialakult egy rendkívül negatív jelentéstartalma, és ha valaki a másiknak valamilyen súlyos dolgot akar a fejéhez vágni, akkor azt mondja rá: pszichopata.

A kifejezés kritikátlan használatából azonban számos káros következmény származhat, mégpedig elsősorban abból, hogy ki-kí azt a jelentéstartalmat tulajdonítja a szónak, amiért a másikra kívánja ragasztani.

Tény, hogy az utóbbi időben a helyzet olyan mértékben romlott, hogy pszichopátának lenni szinte nagyobb bűn és nagyobb véték, mint bűnözőnek. Gyakran hallani az elítéltek körében, hogy ezzel az emberrel nem lehet kijönni, mert ez pszichopata. Ez a minősítés természetesen úgy hangzik el, hogy az illetőknek fogalmuk sincs arról, mit jelent a kifejezés.

Ha a fogalom használata körül megpróbálunk rendet teremteni, először is tisztázunk kell, hogy a pszichopátia kifejezés orvosi, pszichiátriai diagnosztikus kategória, fogalom, és mint ilyennek a használatára, hivatalosan csak az orvosok és pszichológusok jogosultak. Tehát éppen olyan betegségjelölő fogalom, mint pl. a neurózis vagy szkizofrénia, csak azok a pszichiátriai megbetegedések egy más természetű csoportját alkotják.

A következőkben nyomon követjük a fogalom történeti kialakulását, egészen a legújabb, legmodernebb használatáig. Az elnevezés tehát a *pszichiátriai diagnosztika* gyűjtőfogalma, nehezen besorolható kórképek határesetek, alkoholizmus, kriminális esetek tartozhatnak ide, differenciált tartalmi megjelölés nélkül.

A német iskola a pszichopatiát a diszharmonikus személyiségfogalom hasonlójaként használja. A személyiséget úgy fogja fel, mint különböző tulajdonságok harmonikus egységét (az érzelmi-akaratindulati élet összehangoltságát). Ezek egyensúlyának, arányainak megbomlását, amelyen át az egyén kóros reakcióra válik hajlamosabbá, pszichopátia vagy diszharmonikus személyiségstruktúrára tekintik. Ezt az irányzatot képviseli *Schneider* is, akinek pszichopátia-meghatározása nagyon elterjedt. Szerinte pszichopata az a beteg, aki az átlagtól eltérő, kóros személyiség, és reakciómódjaitól mind a beteg, mind a környezet szenved. Ez a laza meghatározás tíz személyiségtypust különít el, amelyeknek ismertetésére most nem térünk ki.

A *neopszichoanalízis* (lélektani irányzat) a pszichopatiát a neurózistól elhatárolva próbálja meghatározni, és a legfontosabb különbséget a következőkben fogalmazza meg: a neurózis ellenében belső késztetési, vágyai, motívumai miatt szenved, míg a pszichopátáknak gyenge a lelkiismereti fékrendszer, ami nem tud befolyást gyakorolni az ösztönműködésekre. Ezért a nyers vágyak, ösztönkésztetések, impulzusok szinte mindig érvényesülhetnek, mert a lelkiismeret nem ad tiltó jelzéseket. Így a vágyak a külső tilalmak ellenére realizálódnak, aminek eredménye: szociálisan veszélyes, vagy nem tolerálható viselkedés, amely a beteg vágyvilágának igen, a társadalmi környezetnek azonban nem felel meg.

Az *angolszász pszichiátriai irányzat* ismét más oldalról közelíti meg a pszichopatiát. Az állapotot szociopatiának nevezik, amelynek jellemzője: krónikus antiszociális magatartás. Ha minden pszichopata antiszociális lenne, akkor a bűnözők többsége pszichopata lenne. A vizsgálatok szerint azonban a bűnözők jelentős része nem pszichopata, hanem következetes, megmondott, célirányosan cselekvő, pontosan tervező személy, aki védi magát a leleplezéstől, akaratvezé-

relt, elhatározásaiban kitartó — mindezek a tulajdonságok ellene szólnak a pszichopatiának.

Ugyanúgy nem tehetünk egyenlőséget az alkoholista és a pszichopata személyisége közé. Az alkoholizmus *fedőjelenség*. Mögötte különféle személyiségzavarok és okok húzódnak meg. Igen gyakori a neurotikus, szorongó, alkoholista egyén, akit az alkoholizálás a szorongástól véd meg. A szorongás viszont a pszichopátákra nem jellemző. Így nem minden alkoholista tartható pszichopátának, bár sok közöttük az alkoholista.

A pszichopátia fogalmának ma használatos és érvényes jelentéstartalmát, jellemzőit egy *Cleley* nevű amerikai pszichiáter írta le és foglalta össze. 10 éven át megfigyeléssel több száz beteg közül kiválasztott 50 pszichopátát. Jellemzőiket összegyűjtötte, vizsgálatoknak vetette alá. Az így igazolt állapotot tekintetjük napjainkban pszichopatiának. Jellemzőit *Cleley* 14 pontban foglalta össze:

1. Az életvezetés megmagyarázhatatlan csődjelenségeit.

A normális értelmi és munkaképességű ember rövid, stabil időszak után váratlanul felmond, hátat fordít feladatainak, odébb áll, más állást keres. Állásait gyakran változtatja; ily módon anyagi csődbe kerül, barátaitól elszakad, társadalmilag, egzisztenciálisan lecsúszik.

2. Motivációiban antiszociális viselkedés.

Az életvezetésében olyan antiszociális reakciók jelennek meg, amelyek eddigi beilleszkedő látszatú viselkedésében nem fordultak elő, és amelyek pozícióját, előmenetelét, esetleges állását, szociális létét fenyegetik. Magatartásának nincs indítéka mégis elköveti. Például a főnöke autójával kirándul, munkatársa tollát elloppja, megtámadja békés kollégáját, stb. Ha nagyon faggatják tettének motívumairól, akkor a környezetet hibáztatja: „Nem értenek meg. Igazságtalanok velem. Mindennek ők az okai.”

3. Felelőtlenység.

Új helyzetben megbízható ember benyomását igyekszik kelteni. De ha bizalmat kap, azzal rövidesen visszaél. Barátait, rokonait éppoly könnyen becsapja, mint munkahelyi kollégáit. Váratlanul a legfontosabb kötelezettségnek sem tesz eleget: mulaszt, megsérti a szolidaritás szabályait, elhárítja a felelősséget.

4. Intelligenciájuk megjelelő.

Gondolkodásmódjukban képtelen lépések nem fedezhetők fel, feladatmegoldó képességük megfelelő színvonalú. Inkább a beszédstílusuk alapján különböztethetők meg az egészségesektől és a neurotikusoktól: mocskos, naturalis kifejezéseket használnak, és inkább szóvirágokat alkalmazzanak. Tudálekosban beszélnek vagy éppen könnyen használnak drasztikus kifejezéseket.

5. Neurotikus szorongás nem tapasztalható.

Viselkedésük szervezését a szorongás nem gátolja. A normális ember a fenyegető ingerek ellen védekező, elkerülői reakciókat alakít ki. A szorongást az ártalmas inger figyelmeztető jelzésévé teszi. Így veszély esetén képes előre megszervezni elkerülői reakcióit. Pl. ha a buszra fellének és lecsöngetik, de csak a fél lábam van fenn, inkább visszalépek, mert félni kezdek, hogy a kerekek alá eshetek, ha a busz elindul. A pszichopátáknál ez a szorongás nem alakul ki, vakon szaladnak a veszélynek, mert nincs szorongás, ami a veszélyt jelezné nekik előre.

6. Ervelésében a hazugság és igazság egubefolyik.

Olyan hazugságokra képes, amelyekből semmi előnye nem származik, sőt, számíthat a leleplezésre. A hazugság a pillanatnyi elkáprázatást szolgálja. A pszichopata a leleplezés esetén is kitart a cáfolt hazugsága mellett. Úgy tesz, mint-ha cáfolója mondana valótlan. Szemrebbenés nélkül tartja fenn a hazugságát.

7. Hibáját nem képes belátni.

Tagadja a gyengéit. Meggyőződéssel til-

taozik a feddésel szemben. Szégyen, bűntudat nem tapasztalható nála.

8. Nem tanul a már átélt esetekből, tapasztalatokból, mert nem tudja őket átvenni más helyzetekre.

Mindig előről kezdi ugyanezt a viselkedést, amellyel az életében már kudarcot vallott. A siker elérése mindig fontosabbá válik a veszély tudatánál.

9. Kötődési felületek.

Felelősségvállaló, elkötelezett és tartós szeretkapcsolatra képtelen. Gyakran barátságosság, kellemes modor, báj és kedvesség mögé rejtli szeretképtelenségét. Ha felelősségvállaló helyzetbe kerül, ahol bizonyítania kell érzelmi összetartozását, azonnal lelepleződik. Érzelmei sekélyesek, ragaszkodni nem képes, segítséget és védelmet nyújtani a másik embernek nem tud.

10. A belátás hiánya jellemzi.

Nem képes megfelelően felmérni saját szerepét, lehetőségeit mások viszonylatában. Ebből következik, hogy sokszor nem felel meg a követelményeknek, reakciói eltérnek a közmegegyezéssel viselkedéstől. Meggyőzően próbál másokkal elhitetni dolgokat, mintha igaz volna, jóllehet meséi átláthatóak, önmagá leplezi le önmagát, de erre nincs belátása.

11. Indulattalan, személytelen szerződés kapcsolatra törekszik.

Könnyen átejt, lépze csal embereket. Kapcsolataiban felületes, sekélyes, csak időszakos kontaktusra törekszik. Személytelen és kötődési felelősség nélküli szexuális kalandokat keres. Kötődéseire a hűség nem jellemző. Csábítható, de érzelmileg nem tartható meg.

12. Látványos öngyilkossági kísérlet — valódi szándék nélkül.

Öngyilkossági kísérletük inkább a felelősség alóli kibújás eszköze. Színpadias rendezés jellemzi ezeket, a halálos kimenetel veszélye nélkül. Gondoskodnak róla, hogy megtalálják őket tragikus állapotokban, és részvétből segítsenek gondjaik megoldásában.

13. Az alkoholfogyasztásra kiszámíthatatlanul reagálnak.

Különbözes reakciókra hajlamosak, ha isznak: például agresszív, exhibicionista, rendellenes szexuális tendenciákra.

14. A pszichopatiát önsorsrontó viselkedés jellemzi.

Az egyenletesnek látszó, sikeres életvitelt törésszerűen szakítják meg az éles váltások az életvezetésben: botrányok, esetleg börtön. A fordulatot és összeomlást többnyire és ismétlődően inadvált agressziók, felelőtlen életlépések váltják ki. A *Cleley*-féle jellemzőket ki kell egészíteni még egy lényeges mozzanattal: a pszichopata az átiagnál jobb emlékezzel rendelkezik, kevésbé felejt.

Erdemes kiemelni a pszichopátia tartós személyiségmeghatározó vonásai közül az alapvetőeket: a pszichopata nem szeret, nem szorong, nem felejt, és nem is tanul a tapasztalatokból.

Ami a pszichopátia kialakulását illeti, az örökletességet kutató vizsgálatok nem vezettek eredményre, így kizárható az, hogy öröklött betegség lenne, és természetesen az is, hogy nem gyógyítható. A mai legmodernebb magyarázat az állapot kifejlődését az érzelmi megvonásra vezeti vissza. A pszichopata személy szeret nélküli, érzelmileg elhanyagolt környezetben nő fel. A szeretet nélküli légkör általában szeretképtelen, agresszív, antiszociális személyeket nevel. A pszichopátias személyiség azonosítási idősza is zavart. (nincs apa, szülő, vagy netán olyan modell, aki rossz mintát nyújt). Ennek következtében nem alakul ki saját belső tilalmi rendszer, amelyhez a szülő képének beépítése szükséges. Nincs tehát saját biztonságos belső tilalmi rendszere, amely korlátozza vágyai realizálásában, és megszabja, mit lehet, és mit tilos tennie. Nem visolyog a tilalom átlépésétől, nem undorodik attól amit nem szabad. Az azonosítási folyamat tökéletlensége következtében válik olyanná, aki nem szeret, nem felejt, nem szorong, nem tanul a tapasztalatokból.

PÁRBESZÉD

Igy, őszelén, amikor lassan-lassan ismét megkezdődik a tanév, fokozott figyelemmel foglalkozunk az oktatással, a tanulással.

Tesszük ezt azért, mert meggyőződésünk, hogy jó és nemes ügyet szolgálunk. Szeretnénk, ha olvasóink megérvélnék mindazt, amit a tanulás, a tudás hasznosságáról, szükségességéről elmondunk.

Azzal is tisztában vagyunk, hogy még eléggé sokan igyekeznek kibújni a tanulás alól, nem gondolván arra, hogy ezzel maguknak ártanak. Arra törekszünk, hogy ők is felismerjék mindazt, amit ma már sokan magukénak vallanak. Azt, hogy a bv. intézetben meglévő iskolák szinte utolsó lehetőségét kínálnak arra, hogy akik kint, a szabad életben, valami oknál fogva nem tanultak, illetve nem tanulhattak, bepótolják a bepótolhatót, megszerezzék a megszereshetőt, azaz iskolai végzettségüket.

Mindezt többek között azért mondjuk el, hogy a figyelemfelkeltésen kívül szívesen segítenék másban is, például abban, hogy népszerűsítsük a kötelező olvasmányokat, esetleg módszertani tanácsokat adunk, verseket, novellákat, elbeszéléseket közlünk, egyáltalán a lehetőségeink határain belül — jobban és aktívabban kívánunk részt vállalni az oktatás sikerében.

Persze, mindezt csak akkor tesszük, ha olvasóink igénye találkozik szerkesztőségünk szándékával, azzal, hogy ebben a témában is egyfajta párbeszédet akarunk folytatni, remélvén, hogy segíteni tudunk.

Jó lenne, ha olvasóink elmondanák, vagyis megírnák véleményüket. De ha már ezt megteszik, írják meg ötleteiket, javaslataikat is.

— Á. J. —

SOMOGY MEGYE

Pártfogók között

Nagy fogadkozások és tervezetések előznek meg egy-egy szabadulást. — Nem mind egy, hogyan állok meg a lábamon, hiszen ettől függ, szabad maradok-e — magyarázzák sokan. Majd elkövetik az áhított nap, s szinte megámmorosodik a levegő. — Eleget ütem, végre szabad vagyok, enyém a világ! Nincsen, aki megakadályozná, hogy mulassak kedvem szerint! — hangzik el oly sokszor, miután többnyire meggonjolatlan lépések sorozata következik. Az ilyen és ehhez hasonló esetekről, valamint a szabadulást utáni életről beszélgettünk Somogy megye hivatásos pártfogóival.

— A közelmúltban 5600 forinttal szabadult egy másik városból az egyik pártfogoltunk — mondja az első példát Kovács Mihály. — Úgy gondolta, hogy taxival jön-Kaposvárra. Mire ideért, 5200 forintot mutatott az óra. Csupán 400 forintja maradt, amivel az új életnek indult. Ilyenkor és hasonló esetben legyintenek: „Majd a pártfogó segít!” Persze, nekünk sem korlátlanok a lehetőségeink. Rendkívül indokolt esetekre van némi kis segélyezés alapunk, ami néhány száz forintot jelent személyenként. Ez azonban gyors segítségnyújtás azoknak, akik hétvégen vagy ünnepen szabadulnak, s nincs mielőttniük. Ezután tanácsai segélyt is kérhetnek, ami már arra elégsz, hogy kihúzzák az első részfizetésig.

Aki munkába áll, annak sok mindenben tudunk segíteni — veszi át a szót Cseicsner Endre. — Kivételes esetben már evv hét után is kérhetjük a vállaltól, hogy a ledolgozott bért fizesse ki. Ebédigkedvezményt is javasolhatunk, amelynek lényege, hogy csak a hónap végi fizetésnél kell az árát kiegyenlíteni.

A munkába állás azonban nem mindig egyszerű! A vállalat sem tudja minden esetben felérvél előtte az igényt, s ezért a biztos elhelyezkedés sokszor csak egy hónap távlatából valósulhat meg. Nevezhető tényező, hogy a művezető vagy brigádvezető többnyire csak akkor mond igent, ha látta a dolgozót. Ha valaki botrányt okoz, a következő szabadult sınıly meg. További gond az iskolai végzettség, a szakértelem és a lakás hiánya.

Nagy előny, hogy a bv. intézetekben a büntetésletöltés közben iskolát lehet végezni. Nyolc általános nélküli bizony kevés munkahely van. A tanultabbak könnyebben illeszkednek vissza a szabad életbe, hiszen több a munka-

lehetőségük is. Somogy megyében férfiaknak — nyolc osztály fölött — általában találunk munkásszállást. Nőknél már nehezebb a helyzet, hiszen csupán egy olyan vállalat van, amelyik munkásszállóval rendelkezik. A férfiak a lakhatásért többnyire az építőiparban helyezkednek el. Ehhez azonban jó fizikum kell! Aki csökkent munkaképességű, azzal nagyon nehéz a dolgnak.

— Tévhit, hogy a szabadulaknak lakást tudunk biztosítani. Előfordult olyan eset is, hogy az egyik szabadult kölcsönt akart felvenni a mi általunk adandó lakásra. Szomorúan sült el a tréfa, amikor megtudta, hogy társai csak ártázták.

— Az is tévhit, hogy azt, aki pártfogó felügyelet alatt van, nincs joga a rendőrségnek ellenőrizni — mondja Kardos Csaba. — Nálunk a szabadult 48 órán belül köteles jelelni a mindenfajta felhívás nélkül. Napközben bármikor jöhet, mivel hármunk közül mindig tartózkodik valaki az irodában. Úgy osztjuk be a szabadságunkat is, hogy legyen közlünk ügyeletes. Néhány hónappal a szabadulás előtt mi már megkapjuk az iratokat. Előzetes környezet-tanulmányt végzünk. A szabaduló magatartását a jogszabályok és a bv. bíró által meghatározott követelmények határozzák meg.

— A szabadulólevél tudatos elvezetése célszerűtlen. Ez ugyanis rendőrségi előállítást is maga után vonhat. Mi is rendszeres kapcsolatot tartunk a rendőrséggel. Ha valaki eltűnik, így akarja kivonni magát a pártfogó felügyelet alól, megkerestetjük. Aki nem tartja be a magatartási szabályokat, kérhetjük nehezítő módosításukat is.

— Egyes esetekben a keresetek egy részét, maximum a felét, mi kérhetjük el a vállalatoktól. Ezt a pénzt természetesen megkapja a szabadult, ha megfelelően hasznosítja. Volt rá példa, hogy maga a szabadult kérte ezt a megoldást. Mint kiderült, erről az összegről nem kellett beszámolnia a feleségének.

— A mi munkánkat társadalmi pártfogók segítik. Ők többnyire a munkahelyeken vezető beosztású emberek, akik figyelemmel kísérik a rájuk bízott embereket. Ha nagyobb probléma van valakivel, annak bizonyára van munkahelyi kihatása is. Ha kell, szankciókat javasolnak, hiszen nevelni csak úgy lehet, ha a szabadult is akarja.

U. G.

Három nap otthon

Három napra otthon volt a bátyám — újságot az egyik ismerősöm. Ösztön szöve az sem tudtam, hogy van testvére és azt sem, hogy miért mondja el nekem.

— Tudod — folytatta — sajnáltuk, hogy milyen nehéz körülmények között lehet. Négy évet lehúzni egy szűk zárkában, másokkal összezárva, semmittevésel tölteni és csak számolni a napokat, rettenetes lehet. Hát én biztosan nem bírnám ki. Képzeld, ő meg jókedvűen,

derűs hangulatban érkezett haza. Beszélt a benti életről, munkájáról, arról, hogy főszakácsként dolgozik és milyen ételeket készítenek.

Azt hittem, agyára ment az elzártság. Kapásból olyan ételeket sorolt fel, amelyek nemcsak az üzemi étkezdének, hanem bármelyik vendéglőnek dicsőségére valónak.

Láthatta, hogy szavait kétkedéssel fogadjuk. Erre elővette és megmutatta az új-

ságjukat, azt hiszem, *Heti Híradó* a neve. Az egyik írás többek között róluk, a konyhások munkájáról szólt. Szó szerint az állt benne, amit ő mondott. Az egyik menü különösen megragadta a figyelmemet, nem is felejtettem el.

Ebédre raguleves és pulykasült volt. Te, őszintén mondom, nem tudnám megmondani, mikor ettem utoljára pulykát, talán otthon karácsonykor, de egy biztos, az üzemi étkezdében még soha.

— Csodálkoztatok?

— De még mennyire, hiszen az embernek teljesen más jut eszébe a börtönről. Voltam nála többször beszélőn, a vaskapun bejutva nem lát mást az ember, csak a zárkák vastag rácsait. Nyomasztó környezet, arra nem gondoltunk, hogy a falakon belül milyen változatos az élet.

— Ez megnyugtatta a családot?

— De még mennyire, hiszen a bátyámat ott emberként kezelik — mondta befejezésül az ismerősöm.

— ZIMM —

● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS... ●

Feltevés egy másik naprendszerrel

A pasadenai (Kalifornia) űrkutatási intézet szerint nem kizárt, hogy 26 fényévre a Földtől létezik egy, a miénkhez hasonló másik naprendszer.

Egy januárban felbocsátott, infravörös teleszkóppal felszerelt műhold szilárd elemekből álló gyűrűt észlelt a Vega csillaga körül, és elképzelhető, hogy a gyűrűt alkotó kozmikus testek bolygók, amelyek ugyanúgy helyezkednek el a Vega körül, mint naprendszerünk bolygói a Nap körül. A laboratórium munkatársai megjegyezték azt is, hogy a műholdra szerelt teleszkóp az észlelt szilárd résznek pontos méreteinek meghatározására alkalmas.

A Vega felszínén, a Naphoz hasonlóan, csaknem 10 000 Celsius-fokos forráság uralkodik. Viszonylag fiatal csillag a Vega: legfeljebb egymillió évvel ezelőtt „született”, míg a Nap több mint ötmillió éves.

ÁLMODÓ EGEREK

Az álmódó egerek tovább élnek. Erre a megállapításra jutottak a Jamanashi orvosi főiskolán dolgozó japán tudósok. Kísérleti állatok különböző csoportjaival kísérleteztek, amelyeket eltérő körülmények között tartottak. A leghosszabb életű csoporthoz tartozó egerek 8 hónapos korukban naponta átlagosan 14 óra és 15 percig tartó alvásuk alatt 107 percig álmodtak. Ezek az egerek 21,3 hónapos kort értek meg. Más egerek, amelyek ugyanennyi alvás mellett csak 78 percig álmodtak, csak 12,7 hónapig éltek. A kísérletben részt vett tudósok óva intettek attól, hogy más kutatók ebből következtetéseket vonjanak le az emberi alvási szokásokról.

Érzéstelenítés fagyasztással

Angol orvosok a hűtéstechnika segítségével akarják az erős fájdalmakat csillapítani. Az angol módszer 60 °C-ra hűti le és fagyasztja meg az idegeket. Az enygyre lehűtött idegek állítólag 12-14 hétig nem váltanak ki vagy nem közvetítenek érzéseket. Az úgynevezett krio-analgesziát a jelentések szerint 1980 óta több mint 400 mellkasműtétnél alkalmazták eredményesen. A kezelés mintegy 15 percig tart. A betegek a műtét után egy nappal fel tudnak ülni, enni tudnak, és lélegző mozdulatokat tudnak végezni.

AZ INZULIN JELZI A SZÜLETENDŐ GYERMEK NEMÉT

Berlini orvosok terhes cukorbeteg nőknél végzett vizsgálataik során megállapították, hogy egyértelmű összefüggés van a várt gyermek neme és a terhes nő energiagazdálkodása között: a terhesség előrehaladt szakaszában valamennyi nőnek nagyobb az inzulinszükséglete, de azoknak a nőknek, akiknek azután kislányuk született, több inzulinra volt szükségük, mint a kislányos terhes nőknek. Különösen a terhesség utolsó három hónapjában nyilvánult ez meg igen világosan. Azoknál a cukorbeteg nőknél, akik később fiút hoztak a világra, az inzulinszükséglet 50 százalékkal megnőtt. Azoknál a cukorbeteg nőknél, akiknek kislányuk született, az inzulin mennyiségét 100 százalékkal kellett növelni. Még nem ismeretes, milyen mechanizmusok irányítják ezt a nyilvánvalóan a gyermek nemétől függő cukoranyagcserét. Az orvosok úgy vélik, hogy az anyagcserét nem a placenta hormonok befolyásolják.

Élet háromszáz fokos hőségben?

Két amerikai tudós saját adatai alapján azt állítja, megtalálták a bizonyítékot arra, hogy 250–300 °C-on még lehet élet, sőt fejlődhet is.

Az oregoni egyetem tengertudományi intézetének kutatója, dr. John Baross és Chesapeake Bay-i Hopkinsegyetem tanára, dr. Jody Deming arról számoltak be a Nature című brit tudományos folyóiratban, hogy felfedezték egy olyan baktériumfajtát, amely 250 °C-on még szaporodni tud és 300 °C-on még életképes, bár szaporodásra már képtelen. A tudósok ebből azt a következtetést vonták le, hogy más, magas hőmérsékletűk miatt halottnak tartott bolygókon igenis keletkezhet és még létezhet élet.

Gondolatok

Hibáink többsége inkább Mennyivel könnyebb az egész emberiséget szeretni, mint egyetlen embert! leplezni igyekszünk őket.

★

Az igazi baráttal az utólagosoknál találkozhatsz.

★

Mindannyian olyan információkat akarunk hallani, amelyek megfelelnek a valóságnak, pártatlanok, tárgyiasak — és teljesen megegyeznek a mi véleményünkkel.

Mennyivel könnyebb az egész emberiséget szeretni, mint egyetlen embert!

Ha kétségeid vannak, az igazat mondd.

A bírálattal azt fejezzük ki, hogy akit bírálunk, nem azt teszi, amit mi tennénk, ha meg tudnánk tenni.

Ha szabadok akarunk lenni, ne a szabadságot keressük, hanem az igazságot.

Ha szabadok akarunk lenni, ne a szabadságot keressük, hanem az igazságot.

Leleplezés az NSZK-ban

Náci volt a tévészár

Az NSZK-ban vasárnap déli tizenkét óra és háromnegyed egy között magánlakásra nem szokás telefonálni. Ilyenkor a telefonáló a házigazdát nem az ebédjétől, hanem a tévékészüléke mellől szólítja el. Az említett időpontban ugyanis a legtöbb nyugatnémet állampolgár kedvenc műsorát figyeli. Címe: International Frühschoppen. Ez a 31 év óta az idővel és a kritikával dacoló politikai műsor a nyugatnémet tévéállomások egyik legnépszerűbb riporterén, Werner Hoeferen kívül öt, külföldről meghívott neves újságíróttal és a kamerákkal szembe, és a legfrissebb politikai eseményekről tájékoztat.

A hetvenegy esztendő Werner Hoeferről néhány hete kiderült: lelkes híve volt a náci rendszernek. Amit a CDU, a kereszténydemokraták balszárnya — többek között — Hoefertől számon kért, az egy 1943. szeptember 20-án, a „12 Uhr Blatt”-ban megjelent írása. Egy náci bíróság halálra ítélt, majd kivégeztette a 27 esztendőes Robert Kreiten zongoraművészt, aki hóhérai szerint a nyilvánosság előtt de-

fetista kijelentéseket tett. Hoefer cikkének egy mondatja így szólt: „Kétségtelenül szigorú bírósági döntés született, de erre szükség volt, mert senki sem értene egyet azzal, ha az igazságszolgáltatás egy művészrel szemben elnézőbb lenne.”

Hoefer védekezésében azt állítja, hogy a kérdéses cikket nem ő írta, nevét a cikk alá más kanyarította...

Hofer múltjának firtatását tévedés lenne csupán személye ellen irányított támadásként felfogni. Franz Schoenhuber, a bajor rádió és televízió ismert producere nemcsak kérekedett náci múltjával, hanem felháborító politikai színezetű adásokkal is provokálta az NSZK-tévénézőket. Fennakadt a szitán Hoferrel és Schoenhuberrel egy másik népszerű tévécsillag, Theo Loch főszerkesztő is. Ő nem is tagadta (módja sem volt rá), hogy egy SS-hadosztály „megbecsült” tagja volt. Hofer és Loch „kikapcsolásával” az NSZK legtöbb (körülbelül hatmillió) nézőt magánél tudó tévéállomása, a W. D. R. vált meg két sztárjától.

A férfiak és a nők különböző erkölcsi rendszereiről

Logikus, igazságos, intelligens — ezeket a tulajdonságokat választják a férfiak, amikor önmagukat jellemzik. A nők számára inkább az érzések, a kapcsolatok, a felelősségtudat a fontos. A nők és a férfiak két teljesen eltérő erkölcsi rendszerben élnek — állapította meg Carol Gilligan amerikai pszichológiai professzor, a Harvard Egyetem professzora. És kifejti: a pszichológusok (Freudtól Piaget-ig) félreértették és misztifikálták a női pszichológiát, mert a nőket úgy akarták kezelni, mintha férfiak lennének.

Gilligan egy vizsgálat során egyetemistákkal beszélgetett önértékelésükről, erkölcsi értékeikről, konfliktushelyzetekben szerzett tapasztalataikról és ilyen helyzetekben hozott döntéseikről. Öt évvel tanulmányaik befejezése után ismét beszélgetett ugyanazokkal a fiatalokkal. Egy második tanulmánya részletesen foglalkozott azzal, hogy miképpen hozzák döntéseiket a nők, akik elhatározzák terhességük megszakítását. A harmadik vizsgálat választások és konfliktushelyzetek elé állította a megkérdezetteket. A vizsgálat célja az volt, hogy megállapítsa a megkérdezetteknek a jogra és a felelősségre vonatkozó nézetét.

A vizsgálat eredményét a pszichológusnő a következőképpen foglalta össze: két erkölcsi rendszer létezik egymás mellett. A férfiak rendszere, amely a világot jogokra és elvekre osztja, és ezeket a döntések alapjaként használja fel, vagy harcol ellenük. A női erkölcsi rendszer ezzel szemben az életet társadalmi kapcsolatok hálózataként látja.

A nőkben a terhesség megszakítás előtt ezek a kérdések merülnek fel: fel tudom-e nevelni a gyereket felelősséggel? Gondoskodik-e valaki a gyerekről és rólam? A megfontolások nem annyira az élethez való elvont jöhetnek, mint inkább gyakorlati döntéseken, konkrét felelősségérzeten alapulnak.

A nők — állapította meg Gilligan — már gyermekkorukban megszerzik azokat a tapasztalatokat, amelyek később kapcsolatok keresésére indítják őket: nők nevelik őket, ezért igen közel állnak anyjukhoz. A fiúknak ezzel szemben el kell távolodniuk anyjuktól, hogy fiúknak érezzék magukat. A nők szenvednek attól, ha később elveszítik kapcsolataikat. A férfiak

gyakrabban félnek az intimtásoktól.

A megkérdezett egyetemista nők szerencsétlenül érzik magukat, ha munkájuk világa — egy világos határral és hierarchiával rendelkező világ — és családjuk világa — összefonódó felelősségek és érzelmi kötődések világa — összeütközik egymással.

A feminista pszichológusnő reméli, hogy a jövőben az emberek nagyobb mértékben tekintetbe veszik majd a nők erkölcsi kódexét. A felnőttek világa ezáltal emberibb és reményteljesebbé válik.

Új könyvek

Martonné Homok Erzsébet: CSALÁDI KRÓNIKA (Gondolat, 1983.) Kötve: 36 Ft

A szerző saját családja sorsába ágyazottan mondja el a parasztság életútját a századfordulótól napjainkig. Nyolcgyermekes családból ment férjhez egy módos gazdafiúhoz. Anyósa szerzésvágya megnyomorította életét, így nem csoda, hogy a felszabadulás után örömmel üdvözli a változásokat. Martonné a szemünk láttára válik a sok megnyomorított asszony egyikéből a köztért tevékenykedő, értelmes emberi életet élő asszonnyá.

Illés Endre: MESTEREIM, BARÁTAIM, SZERELMEIM. 2., bővített kiadás. (Magvető, 1983.) Fűzve 100 Ft

A magyar és a világirodalom költői, próái, festői, szobrászok, zeneszerzők, színeszek elevenednek meg a gyűjteményes kötet írásaiiban. Ezeket a portrékat a szeretet és az indulat, a személyes viszonyt teremtő érzékeny és gondolkodó jelenlét teszi élővé: Illés Endre emlékeiből, élményeiből, benyomásaiából és töprengéseiből sajátos hiteltelű kép alakul ki mestereiről, barátairól, szerelmeiről, újszerű kapcsolatokat létesítve köztük és a könyv olvasó között.

Timár György: NEVETŐ LEXIKON. 2., bővített kiadás. (Gondolat, 1983.) Fűzve: 30 Ft

A szellemes és humoros kis kötet első kiadása évekként elzöngélt jelent meg és pillanatok alatt elfogyott. A szerző meghökkentő fordulatokkal és humorral értelmezi a választott szavakat. A szórakoztató szövegeket Hegedűs István, a népszerű „HIHI” karikatúrái színesítik.

Arany László: MAGYAR NÉPMESÉK — Reich Károly rajzaival (Móra Kiadó) Kötve 49,— Ft

Arany László, eredetileg 1862-ben megjelent népmesegyűjteményéből készült a mostani — eddig legzadagabb — válogatás. Az előző gyűjteményes kötethez (Fehérlófia) viszonyítva mintegy kétszeresével gazdagodott az anyag. A 31 mesedarab legújabb tankönyvekben már régóta szerepel (A kiskakas gyémánt félkrajcárja, Babszem Jankó A kis gömböc stb.), de kedvelt antológiadarabnak számít a kötet szinte minden egyes meséje. Számos közülük önállóan is megjelent (Pancimanci, A kis ködmön, A szomorú királykisasszony — A kóro és a kismadár). A mesék sikerének titka elsősorban abban rejlik, hogy gyűjtőjük s átdolgozójuk megtartotta eredeti szerkezetüket, az eredeti mondanivalót, s ízes stílusban, igazi mesemondóként szólaltatja meg azokat. A kötetben egy-egy rövid csalímese is felbukkan, de a legtöbb darab hosszabb lélegzetű. Ezekben a hagyományos népmesei motívumok (a három próba, a legkisebb fiú szerencséje stb.) jelentős szerephez jutnak. Az igazság diadaláról, arról, hogy a gonosz elnyeri méltó büntetését szólnak a mesék, legyenek a szereplők állatok vagy emberek. Rendkívül szép a kiadvány illusztrációs anyaga; egész oldalas színes rajzok díszítik a gazdag válogatást.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18						19						20		21		
22				23	24						26		27			
28				29			30		31			32		33		34
35			36					37		38	39			40		
			41					42			43				44	
45	46		47				48				49		50		51	52
53		54		55	56				57		58		59			
			60						61			62	63			64
			65						67			68				69
70					71				72			73		74		75
76						77		78				79		80		
82												83				

Nyár végén

Vízszintes: 1. Összeküszált. 8. Simon István (1926–1975) Kossuth-díjas költő verséből idézünk. Folytatás a vízsz. 38., a függő. 1. és 23. sz. sorban (zárt betűk: A, Á). 15. Ipari, kereskedelmi magánállalat. 18. Háromszáz penes 19. Orosz női név. 20. Árut elállító. 22. Hanayaru a felületére hajgál. 25. All nevű is volt. 27. Kótkelkeverő edény. 28. Lengyel város. 29. Rézletesen felvilágosít. 31. A szelén vegyjele. 32. Nálá lejjebb. 34. Iparos ember. 35. Mutatószó. 36. Olasz. 38. Az idézet második sora (zárt betűk: H, E). 41. Női név. 42. Vállalati forma. 43. Démon a keleti mesékben. 44. Öszvevissza töl. 45. A túllum vegyjele. 47. ... rőtja (Rossini vígoperája). 48. ... Paloma. 49. Góré egyenlő betű. 50. A sörön képződik. 52. Eldő. 53. Folyó Habarovszk közelében. 55. Van, aki fejen, van, aki fogon hordja. 58. Káté! 59. Egy helyben jár. 63. ... alá Baranyán (népdal). 64. Kettős betű. 65. Áttetsző ásvány. 66. ... szakadtából; erejét megfeszítve. 67. Azonos a 35. sz. sorral. 68. Ka-

paszkodó hajtás. 69. Hulló. 70. Meleg égővi gyógynövény. 72. A rossz diák kapja. 74. Kényelmes. 78. Becézett női név. 78. ... Kliss Pál (Kossuth-díjas gyermekorvos). 80. Lefoglalt áru. 82. Napszak. 83. Ebihal, névelővel.

Függőleges: 1. Az idézet harmadik sora (zárt betűk: D, Á). 2. Műszaki katoná. 3. Baranya megyei község. 4. Román autó. 5. Dátumrag, ford. 6. Egyfajta nyeles szerszámmal dolgozik. 7. Az őn vegyjele. 8. Snellley tündérrálynője. 9. Parancsot ad. 10. Uszi nad ... (cseszlovák iparváros). 11. A Halottl Beszéd egyik szava. 12. Kicsinyítő képző. 13. NT. 14. Helyesei az angol. 15. Elektromos ellenállás készítésére használt ötvözet. 16. Erjesztő anyag. 17. Százam is futó korsolyféle. 21. Satu ... (romániai város). 23. Az idézet negyedik, befejező sora (zárt betűk: K, D). 24. Kevert szín. 28. Nyomólemező. 30. Magatok. 32. Összeszűrodt. 33. Ádám becézése. 36. Az ENSZ keretében működő Nemzetközi Munkaügyi Szervezet angol nevének rövidítése. 37. Elsőkődő növény. 39. Jöstüvő. 40. Olyan kialakítású vázszerkezet, amely a felépítményt is magába foglalja. 46.

Személyek átkutatása. 48. Hüllámos hajfűrt. 51. Nyakban hordott prém. 54. ... Davis (Malgré felügyelő egyik megazemélyesítője). 56. Az olasz tévé betűjele. 57. AÜ. 58. Más növény-nyel együtt termő növény. 59. Nagy tartály. 60. Héjától megtisztít. 61. Mecsek csúcs. 62. Személynévadás. 64. Ismeri sportújságíró (Róbert). 69. Angol diákváros. 70. Sem betűl, keverve. 71. Északi férfinév. 72. Íze betűl, keverve. 73. Evszak. 75. Összetételekben hely a jelentése. 77. Névelő. 78. A gallium vegyjele. 79. Igaz egyenlő betű. 81. Kettős betű.

Beküldési határidő: 1983. szeptember 30.

A Heti Híradó XXVII. évfolyam 35. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő: Sok ember csak azért lett híres az utókor emlékeztetőben, mert az írók szép stílusban írták meg tetteiket. Könyvitalmat nyertek: Molnár Ferenc előzetes, Keskemét: Sándor Béla elítelt, Eger; Rudolf János elítelt, Nyiregyháza; Lángi László előzetes, Székényvár; Nagy György Antal elítelt, Esztergom.

SPORT

Kupaszorda

Még minden lehet

Megkezdődtek az európai kupaküzdelmek a labdarúgásban. Csapatunk rajtja nem a legjobban sikerült, bár három együttes idegenben játszott és „csak” kétfős vereséget szenvedett. A legnagyobb csalódást a Rába okozta, az ismeretlen izlandi csapat ellen végig szenvedett. Mindent mérlegelve, a visszavágók háromesélyesek: vagyis mind a négy ki is eshet.

KEK

AEK Athén—Ú. Dózsa 2-0

Erről a mérkőzésről nehéz reális véleményt mondani, mivel a rádió riportere abban a hitben közvetítette, hogy a félidő után 1-0-ra vezet a görög csapat. Később kiderült, hogy ezt a bíró érvénytelenítette. Így viszont még érthetőbb Szendrei utolsó percben nagy hibája, hiszen csapata csupán egygólos vereségre állt. Ilyenformán a Dózsa jól helytállt, s csak két kapushibának köszönheti a vereségét. Más kérdés, hogy a kapus is a csapat része, s az is, hogy képtelenek voltak a lilák gólt lőni. Három góllal kell a visszavágón nyerni, ami bizony nagyon nehéz lesz.

BEK

Rába ETO—

Vikingur Reykjavík 2-1

Telt ház, gólzáporos győzelem reménye, szóval fociünnepré készültek Győrben. Am hamar kiderült, hogy az izlandi játékosok erőteljesek,

gyorsak, képzettek és a csapat tudja, hogy mit akar. A győri vezetés után pillanatok alatt egyenlítették, majd a 2-1 után biztosan tartották az eredményt. A második félidőben a Rábának egyszerűen nem volt helyzete. A 28 ezer néző kifütyülte csapatát, ami Győrben az utóbbi időben nem fordult elő. Ha az előzetes várakozás idején a Rába volt a továbbjutásra esélyes, ez most megváltozott és bravúrra lesz szüksége, hogy idegenben kiharcolja a győzelmet vagy a döntetlent.

PSV Eindhoven—FTC 4-2

A zöld-fehérek bajnoki szereplését ismerve az eredmény jónak mondható. Főleg a második félidőben egyrangú ellenfelei voltak a neves holland együttesnek. Sajnos, a védelem ismét „négygólos” volt, így a visszavágó nem lesz könnyű. A hollandok nagy mesterei a kontráknak. Igen nagy bravúr lenne a Ferencváros továbbjutása.

UEFA-KUPA

Larissa—Honvéd 2-0

A görög bajnokság második helyezette rutintalan együttes, de a kispestiek ezen a mérkőzésen formán kívül játszottak. Gyakorlatilag gólvesztéyes elmentáadásuk nem is volt. A visszavágón háromgólos győzelemre jó lehet a Honvéd, de ehhez komoly formajavulásra lenne szükség.

ÜTTUSA

Aranyról álmodik

A magyar üttusasporth legfiatalabb felnőtt magyar bajnokát avatták a múlt héten: a 20 esztendőes Fábrián Lászlót (Bp. Honvéd). A tehetséges fiatalember szinte berobbant a sportág élvonalába, meghozta nemcsak hazai, hanem nemzetközi vonatkozásban is. Mindössze három éve, hogy elindult a nehéz, összetett sportág első versenyén, de nevé már mindenütt ismerik.

— Úszó voltam a Honvéd-ban, Széchy Tamás és Frúnhauf Tibor foglalkozott velem, de egyre inkább beláttam, hogy nem lesznek nemzetközileg számottevő eredményeim. Bodnár János és Medvegy Iván üttusaedzők hívtak, hogy álljak át hozzájuk. 1980-ban aztán elindultam a felnőtt háromtusa-bajnokságon, és mindjárt aranyérmert nyertem.

Már nem tudtam elképzelni az életemet az üttusa nélkül. Apám és VB-esztérmes kajakozóválogatott bátyám biztatott, ha lankadni látszott bennem a lendület. A versenyek pedig egymást követték: 1983 márciusában San Antonióban csapatunk második volt, és egyéniben én is ezüstérmes lettem. Áprilisban Darmstadt-ban megnyertem a versenyt, s

csapatunk is első lett, a Honvéd Kupán kétszer álltam a dobogó második fokára.

A római világbajnokságra vegyes érzésekkel gondolok vissza. Rajtam is múlt, hogy ezüstérmes lett a csapat, pontosabban, hogy „csak” második. A lovgálás 1070 pontja után 778 pontot vívtam... Álmodtam ne jöjjön elő... Lővészetben 196-ot teljesítettem, 3:18-cal egyéni legjobbomat úsztam, 4 ezer méteren 13:37 percet futottam. 5307 ponttal járultam hozzá ezüstérmünk megszerzéséhez, s kilencedik lettem. Boldog voltam, de emellett úgy éreztem, megkaptam az üttusában az első figyelmeztető pofont...

A világbajnokságra történt felkészülésből maradt annyi tartalék, hogy az országos egyéni bajnokságon jól szerepeljek — mondta az újdonsült bajnok, a 20 éves Honvéd-üttusázó. — Még nyílik az idén lehetőségem annak bizonyítására, október 15—18-án Los Angelesben, a junior világbajnokságon, hogy warendorfi vívásom csak kisiklás volt. Szeretnék jövőre is ott lenni az olimpia városában, Los Angelesben.

MOTORCSÓNASPORT

Hölgy papucsban

Férfidolog — női dolog. Egyre inkább elmosódnak a határok. A legjellegzetesebb férfiszakmában is találkozhatunk hölgyekkel. A gyengébb nem képviselői autóbuzst vezetnek, vezérgazdasági székben ülnek, rendőrhatház hűznak, vagy éppen cselgáncsoznak.

A ritka kivételek közé tartozik a motorcsónaksport, amely mindmáig tabu terület a nők számára.

Arádi Antóniának, az ország — talán a világ — egyetlen motorcsónak-versenyzőnőjének nem kis erőfeszítésébe került, hogy úgy-ahogy elfogadják a teremtés koronáját.

Antónia azonban „férfiasítva” lett Versenyzői engedélyt Arádi Antónia úr részére állította ki a motorcsónakszövetség...

— Mindig izgatott ez a sportág — meséli írásunk fő-

szereplője. — Csodálatos dolognak tartottam, hogy 120 kilométeres sebességgel lehet száguldani a vízen. Elhatároztam, jelentkezem, hogy versenyezzek szeretnék.

— Hogyan fogadták?

— Mindent megtettek, hogy elvegyék a kedvem a sportágtól. Minden erővel azt akarták bemesélni, hogy nem való nekem ez a sport.

— Tényleg nem való?

— Feljelentettek, hogy egészségileg alkalmatlan vagyok motorcsónak-versenyezésre. A sportorvosnál végigcsináltam azokat a tesztek, amelyeket a férfiversenyzőktől elvárnak. Bizonyítottam tehát, de ez is kevés volt. Nehezen találtam egyesületet, amely befogadott. Pesten nem is lettem ilyenre. A bajai Vízügy szí-

neiben versenyzem,

NB I

Ismét gyatra foci

Az első osztályú bajnokság ötödik fordulóját ismét elszomorította a szurkolókat. Néhány kivételtől eltekintve alacsony színvonalú, csapnivaló focit láttak. Jómagam a Volán—Nyíregyháza találkozón voltam, s meg kell mondani: egyetlen csillagot sem érdemelt volna a meccs. Szinte nem akart hinni az ember a szemének, amikor látta az elemi labdakezelési hibákat, a korszerűtlen, unalmas játékokat. De hasonlót láttak a nézők a Népstadionban az első rangadón, Szombathelyen, az MTK-VM-pályán, Szegeden. De a közepesnél nem volt jobb a játék másutt sem. Szóval az első osztály csapatai kifáradtak, pontosan akkor, amikor más együttesek külföldön formába lendülnek. A kérdés: a nem túlzottan nehéz kupaelenfelekkel szemben mire leszünk képesek ilyen bajnoki forduló után? Külön kell szólni az FTC-ről, amely csak éppen nem utolsó. A rossz májúak a nyitány előtt azt jósolták, hogy kiesési gondjaik lesznek. Lehet, hogy igazuk lesz? Novák edzőnek egyetlen elképzelése sem sikerül, a csapat védelme pedig egyenesen átjáróház. Pedig ugyanazok játszanak hátul, mint tavasszal.

NB II

Megleppő eredmények

A másodosztályban több megleppő eredmény is született a 8. fordulóban. Simán kikaptott a Békéscsaba Szolnokon, az Ózd kiütötte az egyébként megbízható Sopront és idegenben győzött a gyengélkedő Kecskemét. Az Eger és a Hódmezővásárhely folytatta jó sorozatát és a táblázat élén állnak. Nem talál magára a Debreceni Kinizsi, a Ganz-MÁVAG, a Baja. Az NB II-ben a színvonal közepes.

EREDMÉNYEK:

Hódgép Metrop. SE—Baja 4-3
Keszthely—Salgótarján 1-1
Siófok—Nagykanizsa 3-0
Ózd—Sopron 6-1
H. Szabó L. SE—Kazincb. 1-2
Ganz-MÁVAG—Kecskemét 1-2
Bakony V.—Debr. Kinizsi 4-1
Debrecen—Szekezsárd 1-0
Eger—22. Volán 3-0

EREDMÉNYEK:

Vasas—FTC 4-2
Dózsa—Honvéd 2-2
Rába—Pécs 3-1
MTK-VM—Videoton 1-3
Volán—Nyíregyháza 1-1
Haladás—Diósgyőr 1-0
ZTE—Csepel 1-0
Szeged—Tatabánya 0-2

AZ NB I ÁLLÁSA

1. Ú. Dózsa	5	3	1	1	14-10	7
2. Vasas	5	3	1	1	9-5	7
3. Rába ETO	5	2	3	—	10-7	7
Tatabánya	5	3	1	1	10-7	7
5. Videoton	5	3	—	2	10-4	6
6. Bp. Honvéd	5	2	2	1	9-6	6
7. Haladás	5	3	—	2	6-5	6
8. Csepel	5	2	1	2	9-8	5
9. ZTE	5	2	1	2	3-6	5
10. Volán SC	5	2	1	2	8-12	5
11. MTK-VM	5	2	—	3	7-10	4
12. Pécsi MSC	5	1	1	3	7-9	3
13. DVTK	4	1	1	2	3-6	3
14. SZEOL AK	5	1	1	3	9-13	3
15. FTC	4	1	—	3	7-10	2
16. NYVSSC	5	—	2	3	4-7	2

Az FTC-DVTK mérkőzést november 9-én játszzák.

Következik: (szeptember 17—18.) Nyíregyháza—Dózsa, Videoton—SZEOL, Diósgyőr—MTK-VM, Csepel—Haladás, Pécs—Volán, Tatabánya—Vasas, Honvéd—ZTE, FTC—Rába.

AZ NB II ÁLLÁSA

1. Eger	8	6	2	—	19-7	14
2. Hódgép.-Metrop.	8	5	3	—	17-5	13
3. Debr. MVSC	8	3	5	—	13-7	11
4. Bakony V.	8	8	—	3	16-17	10
5. Ózd	8	2	5	1	13-8	9
6. Nagykanizsa	8	3	3	2	20-18	9
7. Szolnok	8	3	2	2	12-10	9
8. 22. sz. Volán	8	4	1	3	14-18	9
9. Salgótarján	8	3	2	3	12-9	8
10. Kecskemét	8	4	—	4	12-19	8
11. Siófok	8	5	1	2	22-11	7
12. Békéscsaba	8	2	3	3	19-15	7
13. Szabó L. SE	8	2	3	3	11-9	7
14. Szekezsárd	8	2	3	3	6-9	7
15. Sopron	8	3	1	4	8-15	7
16. Kazincbarc.	8	2	2	4	11-15	6
17. Keszthely	8	1	3	4	8-11	5
18. Baja	8	2	1	5	12-18	5
19. Ganz-Mávag	8	—	3	5	9-21	3
20. Debreceni Kinizsi	8	1	—	7	8-20	2

EGYEDURALKODÓ

A sajtójelentések szerint a Los Angeles-i olimpiai uszoda avatóversenyén egy edző sötét színekkel válaszolt a körülötte állóknak, hogy mit is szándékozik tenni egy bizonyos amerikai újságíróval. A fáma szerint felvetődött többek között a vízbedobás gondolata is. A történet előzménye: az illető újságíró célzatosan megkérdezte a fent nevezett edzőtől, Igor Koskintól, hogy tanítványa, Vlagyimir Szalnyikov miért csak otthon tud világlégcsúcsot úszni? Az edző sötét gondolatai a sajtó képviselőit illetően pedig akkor támadtak, amikor Szalnyikov saját világlégcsúcsát megjavítva nyerte a 800 m-es gyorsúszást, és ennek következtében a tradícióknak megfelelően egyszerűen a vízbe hajította mesterét. Hogy az újságíró megúsza vagy pedig úszni kényyszerül, nem tudjuk.

Koskin 1973 óta foglalkozik Szalnyikovval. A kiváló úszó 13 éves korában került a leningrádi Ekran Klubba, így Koskin keze alá. A mester elmondta,

hogy eleinte ő sem látott különösebb tehetséget Szalnyikovban. 1976-ban, a montreali olimpián sem tört be a világ élvonalába a szovjet úszó. 1978 óta azonban — egyetlen 400 m-es Európa-bajnoki döntőt kivéve — minden nagy versenyt megnyert, amelyen elindult, háromszoros olimpiai bajnok lett és igazán ellenfele csak saját világlégcsúcsa.

Szalnyikovot a riporterek, az újságírók is szeretik. Kiválóan beszél angolul (1978-ban több hónapot töltött az amerikai „úszógyárban”, Mission Viejo-ban) és mindenre tud valami jó anekdotát mondani. Megkérdezték tőle például, hogyan érzi magát egy 1500 m-es verseny közben? Válasza: „úgy, mint az az ember, aki felemelt egy elefántot. Semmi másra nem tud gondolni, mint hogy letegye.” Általános vélemény szerint Szalnyikov stílusa távol áll a tökéletestől. Sokszor hasonlítják Edwin Moseshez, aki szinte belebotlik a gátakba, mégis egyeduralkodó saját „műfajában”.

MI AZ IGAZSÁG?

A történelemhamisítást ugyan a törvény nem bünteti, mint a bankjegyek esetében végzett manipulációt, de ez sem igazán kiférhető. A kódosítók, vagy csak az egyszerűen vilátlant állító szemtanúkat kortársaik vagy pedig az utókor leplezi le. Így van ez a sporttörténet esetében is, ahol az utóbbi időben többször teremtődtek bonyodalmak abból, hogy régi indulatok és sérelmek hatására egyesek elferdítették a tényeket.

Néhány hónappal megjelenése után ismét levetem a könyvespolcra a Kocsis- és Czibor-könyvet. A héten több lapban emlékeztek a 29 évvel ezelőtti 3-2-es mérkőzésre, arra a sokat emlegetett kilencven percre. S lám, sohasem árt újralapozni a már egyszer letett olvasmányt. Érdekes dolgokra bukkan-

A döntő mérkőzés előtti éjszakát így meséli el a szerzőnek Czibor Zoltán a könyv 63. oldalán:

— Mit csinált a szobatársad?

— Lefeküdtem, még égettem kicsit a villanyt, vártam. Nem jött. Elaludtam, éjszaka felébredtem, nem volt ott Reggel hat órakor szédélgettem haza, talán még a lába is remegett. Beleesett egy cselédlányba, azalatt töltötte az éjszakát. Hajnali hatig! És nekem ezzel az emberrel kellett világbajnokságot nyernem!...

— Elmondanád, ki volt a szobatársad?

— Neked. De nem a nyilvánosságunk. Van egy olyan mondás, hogy hallottakról vagy jót, vagy semmit... Egyébként nem Kocka volt. Annyit azért elárulhatok: az a játékos soha, érted, soha többé az életben nem húzhatta fel a címeres mezt, játszhatott

akármilyen jól is klubcsapatában...

Később a szerző az eset kapcsán a következőket írja meg a meg nevezett labdarúgóval kapcsolatban:

„Ez azt bizonyítja, hogy megtudták: mit csinált az előző éjszaka. De talán éppen azok, akik megtudták, a világbajnoki döntőn mégis a csapatba állították...”

Nem tulajdonítottam volna Czibor nyilatkozatának túl nagy jelentőséget, ha egy másik könyv nem okozta némi kavargást az ügyben. Surányi András interjú- és dokumentumgyűjteményében, amely az Aranycsapat című film forgatása kapcsán készült, a 89. oldalon közli Sebes Gusztáv kézírása alapján a solothurni szállodában a magyar csapat szobabeszámát. Ebből kiderült, hogy Puskás Hídekvitival, Bozsik Zakariással, Lóránt Tóth II-vel, Grosics Gellérttel, Buzánszky Kárpáttal, Czibor pedig a 23-as számú, fürdőszoba nélküli szobában, Palotással és Machossal lakott együtt.

Kocsis és Budai még itt sem szakadtak el egymástól, övük volt a 32-es szoba. Vagyis valami nem stimmel. A világbajnoki döntőn a magyar csapat a következő összeállításban szerepelt: Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Czibor, Kocsis, Hídekvit, Puskás és Tóth Mihály.

Ezek szerint Czibor szobatársai közül egyik sem szerepelt az NSZK ellen. Kétféle ez? Kinek áll érdekében sporttörténetet hamisítani? No nem baj, talán majd egy harmadik könyv, vagy esetleg egy negyedik feloldja a kérdőjeleket. Ha az sem, majd jön egy ötödik. A papír, ugyebár, rendkívül türel-címeres mezt, játszhatott

Az elektronika olimpiája

A sorrendben XXIII. olimpia alighanem az elektronika olimpiája lesz. Papírra elvben nincs többé szükség. A helyszínen még telefonra sem. A speciális postarendszer minden pótol. Komputer fogadja, rögzíti és továbbítja a híreket, üzeneteket. A Los Angelesben dolgozó újságírók például jobb, ha elfelejtik majd a nevüket, YX 46927642: ez már igen! A talán éppen ezzel azonos kulcs-, illetve kódszámot már érdemes megjegyezni. Nem szabad másképp kezdeni a napot. Reggel az ember felkel, pötyögje le a gépen a számát, s mindjárt kiderül, hogy jött-e számára kérdés, kérdés, megbízás, feladat...

A csodámasinálk valamennyi verseny színhelyén, edzőcsarnokban, olimpiai épületben, a nemzetközi sportszövetségek, valamint a huszonöt tagnál többet felvonultató nemzeti olimpiai küldöttségek irodáiban rendelkezésre állnak. Elképzelhető, hogy egy száguldó riportert, sportvezetőt bárhóvá betér, futtában megérdeklődi: „Jött-e számomra valami értesítés?”

Aztán vagy megmondják neki, vagy nem. A gépen soha semmi nem múlik. Csak annak készségén, akinek gondjaira bízta.

Az olimpia vendégei közül, persze, bárki bérelhet külön gépet magának. Két hétre 750 dollár az ára. Magyar turisták, figyelem! Az izenveket George Snow-nak a Western Electric Társaságnál lehet benyújtani.

A módosabbak azonban nem ilvet rendelnek, hanem hordozható Rendi! Az is van. Az árajánlat szerint a nad-

rágóvre tanácsos leginkább rögzíteni. Megy a boldog tulajdonos az utcán, egyszer csak bűgő jelet hall a hasa felől. Ez neki szólni. A picurka komputerek ugyanis az adott kódszámra érkező üzeneteket „Bip, bip” üdvívalgással köszöntik. És ez még csak a kezdet. A mini készülékek még arra is képesek, hogy a személynek szóló közlendő első negyven betűjét fogják, rögzítsék, kidobják.

Az olimpiai uszoda avatásán bemutatkozó gépek hatalmas népszerűségnek örvendtek. A sportolók sorban álltak előtte. Mindenki volt néhány kedves szava. A hírek szerint egy leleményes újságíró betáplálta, hogy a LAOOC elnökeivel kíván interjút készíteni. Azonnal jött a válasz: Peter Ueberroth házon kívül van, de adja meg a kérdéseit. Az újságíró erre azt felelte, hogy inkább egy számúra biztosított időben személyesen keresné fel a sportvezetőt.

A gép nem alkudozott. „Adja a kérdéseit!” — szólított a felszólítás. Végül is az interjú elkészült. Anélkül, hogy adója és kérője megszoríthatna volna egymás kezét.

HÍRADÓ

SAJTÓSZEMLE
Szerkesztő:
a szerkesztő bizottság
Budapest
V. Steindl utca 8 sz 1054
Küldje:
87 169-4400-1111 Miniszterium
87. Országos Parancsnoksága
83-4200. Szikra Lapnyomda,
Budapest